

ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนภายใต้
โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี

นางสาวสุพัตรา สีहाชาติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**Opinions of Members toward the Operation of Community Rice Center under
the Development and Enhancing of Community Rice Center Project
in Suphan Buri Province**

Miss Supatra Seehachalee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

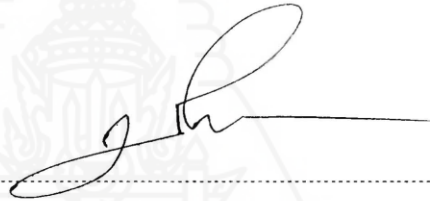
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชนภายใต้
โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข่าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี
ชื่อและนามสกุล นางสาวสุพัตรา สีหาชาติ
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณี คำงวิวัฒน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. เบลูจมาศ อยู่ประเสริฐ

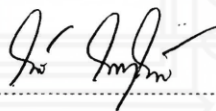
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

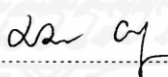
ประธานกรรมการ

(อาจารย์ชาญพิทยา ฉิมพาลี)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณี คำงวิวัฒน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เบลูจมาศ อยู่ประเสริฐ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

๓๒

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้ความรู้ ประสบการณ์ แนวคิด คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด และขอขอบพระคุณอาจารย์ชาญพิทยา ฉิมพาลี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าวสุพรรณบุรี ศูนย์ข้าวชุมชน และสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่สละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนกำลังใจจากครอบครัวและเพื่อนนักศึกษา นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการนำไปสู่ความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและเป็นแนวทางให้แก่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าว และศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

สุพัตรา สีหาชาติ

สิงหาคม 2557

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนภายใต้โครงการพัฒนาและ
เพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้วิจัย นางสาวสุพัตรา สีหาชาติ รหัสนักศึกษา 2559001231

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. บุญจมาศ อยู่ประเสริฐ

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก
ศูนย์ข้าวชุมชน (2) ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนภายใต้โครงการพัฒนาและ
เพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน (3) ปัญหา และข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าว
ชุมชน

ประชากรในการศึกษา คือ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพ
ศูนย์ข้าวชุมชน ในปี 2554-2555 จำนวน 160 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและ
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีอายุเฉลี่ย 51.04 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
สมาชิกเกือบสามในสี่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเฉลี่ย 8.42 ปี ประสบการณ์ในการทำ
เฉลี่ย 26.40 ปี สมาชิกเกือบทั้งหมดเข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อต้องการมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีไว้ปลูกเอง
และได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พื้นที่จัดทำแปลงเฉลี่ย 11.55 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 915.75 กิโลกรัม
ต่อไร่ เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์เฉลี่ย 831.74 กิโลกรัม สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อยจำหน่ายเมล็ดพันธุ์
ให้กับโรงสี และมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 112,990 บาท (2) สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมาก
กับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในภาพรวม โดยเมื่อพิจารณาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของ
ศูนย์ข้าวชุมชนเป็นรายด้าน พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับมากที่สุดในด้านวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ข้าว
ชุมชน และเห็นด้วยในระดับมากในด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการของศูนย์ข้าวชุมชน
และด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ สมาชิกเพียงเล็กน้อยระบุว่า พื้นที่ที่
จัดทำแปลงบางพื้นที่ไกลจากแหล่งน้ำ และมีบางพื้นที่มีน้ำท่วมขัง และได้เสนอแนะว่า ควรให้ความสำคัญกับการ
คัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้การผลิตเมล็ดพันธุ์และกระจายพันธุ์ได้
ตามเป้าหมาย

คำสำคัญ ความคิดเห็น ศูนย์ข้าวชุมชน การดำเนินงาน จังหวัดสุพรรณบุรี

Thesis title: Opinions of Members toward the Operation of Community Rice Center under the Development and Enhancing of Community Rice Center Project in Suphan Buri Province

Researcher: Miss Supatra Seehachalee; **ID:**2559001231;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Paranee Tangwiwat, Associate Professor;

(2) Dr. Benchamas Yooprasert; Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The objectives of this research were to study (1) fundamental socio - economic characteristic of Community Rice Center members (2) opinions of members towards the operation of Community Rice Center under the Development and Enhancing of Community Rice Center Project (3) problems and suggestions of members towards the activities of Community Rice Center.

Population in this study was a number of 160 Community Rice Center members who joined the Development and Enhancing of Community Rice Center Project in 2011-2012. Data was collected by structured interview and analyzed by computer program using the following statistics i.e. frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean and standard deviation.

Findings from the research: (1) The average age of Community Rice Center members was 51.04 years. They completed primary education. Almost three - fourths of them did not hold any social position. Their average length of Community Rice Center membership was 8.42 years. Their average experience in rice cultivation was 26.40 years. Nearly all of them joined membership of Community Rice Center because they wanted to have good quality rice seeds for their own cultivation. They received information and news from agricultural extension agents. Their average plots land was 11.55 rai. Their average yield was 915.75 kg./rai. The average rice seed kept for next planting was 831.74 kg. More than half slightly of them sold rice seeds to rice mill. Their average income from selling rice seeds was 112,990 baht. (2) On average, members agreed to a large extent with the operation of Community Rice Center as a whole. By considering the opinions of the members on the operation of Community Rice Center in each aspect, it was found that members agree on the highest level in the objectives of Community Rice Center. And agree on high levels in the role of Community Rice Center and Committees the Community Rice Center. And the activities of the Community Rice Center. (3) Problems and suggestions, only a few members stated the area of seed production plot was far from water resource and some area was drainage floods. They suggested area selection should be taken for serious consideration. To achieve target, appropriate area should be selected for seed production plots and distribution purpose.

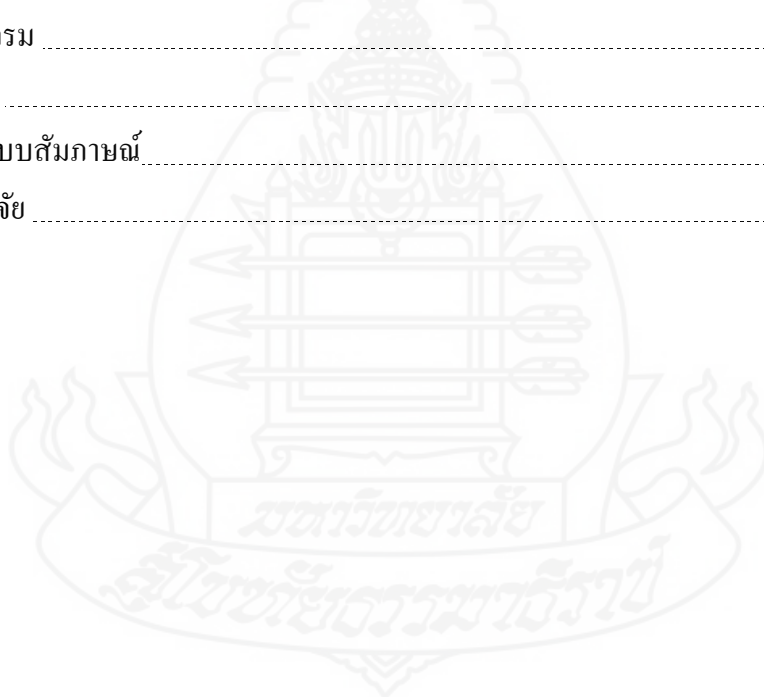
Keywords: Opinions, Community Rice Center, Operation, Suphan Buri Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
สถานการณ์การผลิตข้าวของประเทศและจังหวัดสุพรรณบุรี	8
แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์ข้าวชุมชน	13
แนวคิดเกี่ยวกับ โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน	24
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	30
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก	43
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน	53
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ของศูนย์ข้าวชุมชน	63
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	71
สรุปการวิจัย	71
อภิปรายผล	78
ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	89
แบบสัมภาษณ์	90
ประวัติผู้วิจัย	101

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	แผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ ปี 2555 - 2559 9
ตารางที่ 2.2	เป้าหมายการผลิตเมล็ดพันธุ์จังหวัดสุพรรณบุรี 13
ตารางที่ 3.1	รายชื่อศูนย์ข้าวชุมชนและจำนวนประชากร 36
ตารางที่ 3.2	รายชื่อศูนย์ข้าวชุมชนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 37
ตารางที่ 4.1	เพศ อายุ และระดับการศึกษา 42
ตารางที่ 4.2	ตำแหน่งทางสังคมและตำแหน่งในศูนย์ข้าวชุมชนของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ... 44
ตารางที่ 4.3	ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนและประสบการณ์ในการทำนา ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน 45
ตารางที่ 4.4	เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน 46
ตารางที่ 4.5	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ 47
ตารางที่ 4.6	พื้นที่ทำนาและพื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน 48
ตารางที่ 4.7	พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน 50
ตารางที่ 4.8	ผลผลิตข้าวเฉลี่ย การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน 50
ตารางที่ 4.9	ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน 53
ตารางที่ 4.10	ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการ 54
ตารางที่ 4.11	ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน 56
ตารางที่ 4.12	สรุปความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน 64
ตารางที่ 4.13	ปัญหาของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ของศูนย์ข้าวชุมชน 63
ตารางที่ 4.14	ข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ของศูนย์ข้าวชุมชน 67

ญ

สารบัญญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 แบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย 4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว (http://www.brrd.in.th/main/index.php?option=com_content&view=article&id=824:-2555-2556 ค้นคืนวันที่ 15 ตุลาคม 56) กล่าวว่า ข้าวเป็นสินค้าเกษตรหลักที่สำคัญของประเทศ โดยเป็นอาหารหลักของคนในชาติ ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ในปี 2555 มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวรวมทั้งประเทศ 65.158 ล้านไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 0.310 ล้านไร่ หรือร้อยละ 0.47 ผลผลิตรวมทั้งประเทศ 27.008 ล้านตันข้าวเปลือก เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 1.076 ล้านตันข้าวเปลือก หรือร้อยละ 4.15 ผลผลิตต่อไร่ทั้งประเทศ 414 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 18 กิโลกรัม หรือร้อยละ 4.55

กรมการข้าว (2556: 1) กล่าวว่า การที่จะปลูกข้าวให้ได้ผลดีมีปัจจัยหลายอย่าง ทั้งคุณภาพของดิน ปริมาณน้ำ และเทคโนโลยี แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ พันธุ์ดีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูง ต้านทานต่อโรค แมลงศัตรูพืช และได้เมล็ดข้าวที่มีคุณภาพดีตรงกับความต้องการของตลาด ปัญหาที่พบในปัจจุบันก็คือ ชาวนาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ (seed) คุณภาพดี แม้ว่าจะมีชนิดพันธุ์ (variety) ที่ดีใช้แล้วก็ตาม เพราะชาวนามักจะใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้ใช้เองต่อเนื่องกันหลายปี ทำให้เมล็ดพันธุ์ไม่บริสุทธิ์ โดยเฉพาะชาวนาที่ไม่ทราบวิธีการคัดเลือก และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์อย่างไม่ถูกวิธี ในขณะที่ชาวนาบางรายซื้อเมล็ดพันธุ์จากภาคเอกชน ซึ่งก็ยังไม่สามารถจะวางใจได้ว่าเป็นเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีหรือไม่

กรมการข้าวและกรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชนขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการจัดตั้ง “ศูนย์ข้าวชุมชน” ขึ้น โดยมีแนวคิดที่จะให้ชาวนาที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน รวมกลุ่มกันผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายในชุมชน หรือจำหน่ายทั่วไป โดยกรมการข้าวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ และควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ตลอดจนกระบวนการผลิต รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์ที่จำเป็นบางส่วนแต่ให้ชาวนาในชุมชนบริหารจัดการกันเอง การดำเนินงานตามแนวทางนี้นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีแล้ว ชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ยังจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดี แทนการจำหน่ายในรูปแบบของข้าวเปลือกตามปกติ ขณะที่ชาวนาบริเวณข้างเคียงก็จะได้เมล็ดพันธุ์ดีในราคาถูกลง ช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งและเพิ่มขีด

ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชาวนา รวมทั้งช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐบาลซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จังหวัดสุพรรณบุรี มีศูนย์ข้าวชุมชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชนในปี 2554 จำนวน 3 ศูนย์ ปี 2555 จำนวน 5 ศูนย์ และปี 2556 จำนวน 1 ศูนย์ รวมจำนวน 9 ศูนย์ ดำเนินการในพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอเมือง อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชูก และอำเภอสองพี่น้อง แต่ในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่ผ่านมาประสบปัญหาในด้านสภาพพื้นที่ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์เนื่องจากพื้นที่ใน 6 อำเภอที่ดำเนินการ มีสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน บางพื้นที่เป็นพื้นที่ลุ่ม เกิดน้ำท่วมขัง บางพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการส่งน้ำในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ จึงทำให้การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนบางกิจกรรมไม่ได้ดำเนินการ และส่งผลกระทบต่อจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้และกระจายพันธุ์ได้ตามเป้าหมาย ดังนั้น จึงศึกษาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ปัญหา และข้อเสนอแนะจากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อจะได้นำข้อมูลไปพัฒนาการดำเนินของศูนย์ข้าวชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและผลงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

3.1.1 **สภาพทางสังคม** ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางสังคม ประสบการณ์ในการทำงาน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิก ศูนย์ข้าวชุมชน และแหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์

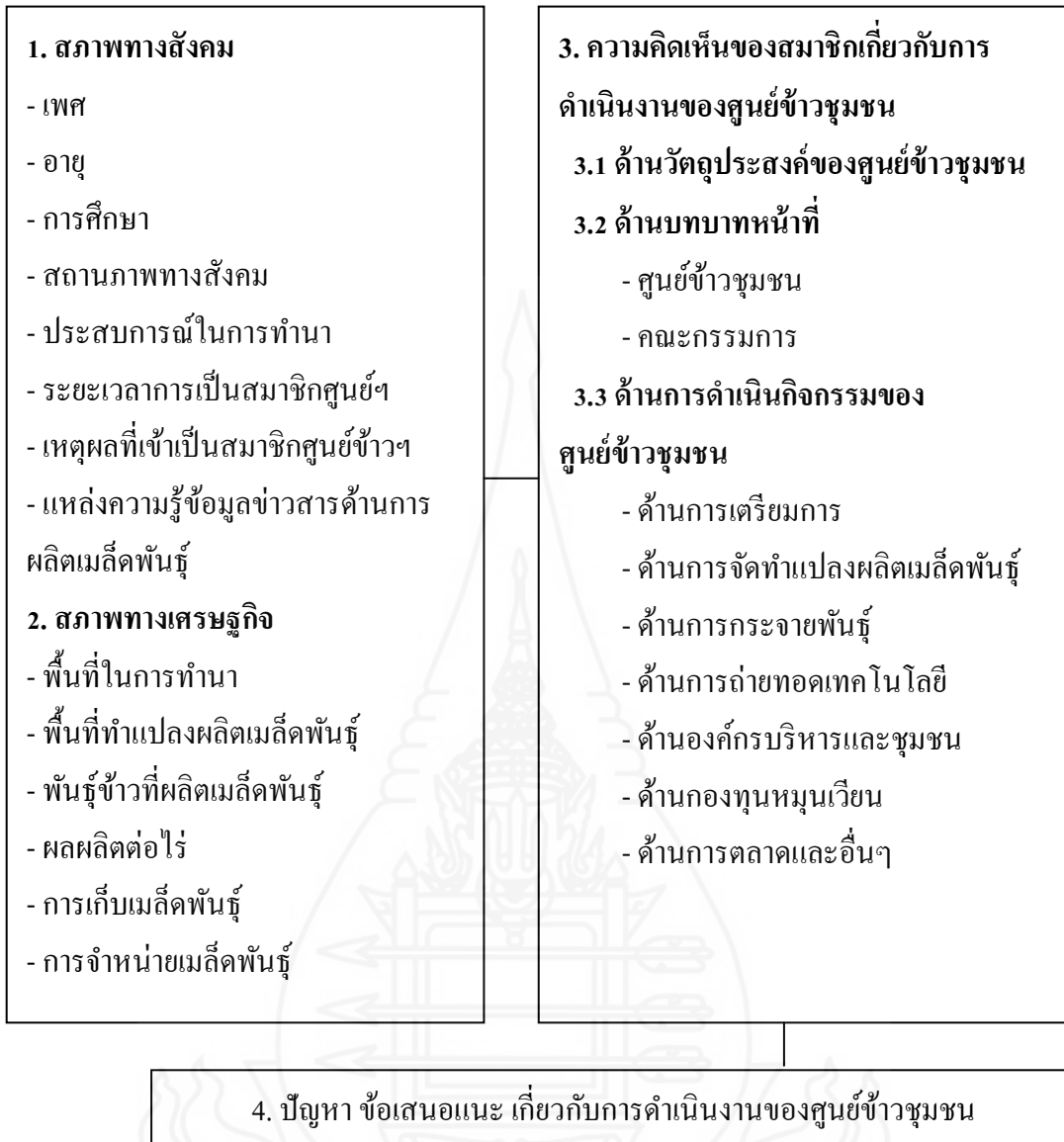
3.1.2 **สภาพทางเศรษฐกิจ** ได้แก่ พื้นที่ในการทำนา พื้นที่จัดทำแปลงผลิต เมล็ดพันธุ์ พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ ผลผลิตต่อไร่ การเก็บเมล็ดพันธุ์ และการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

3.2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่

3.2.1 **ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน**

3.2.2 **ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและ คณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน**

3.2.3 **ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน** 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์การบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและ อื่นๆ แสดงดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 8 ศูนย์ ในพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอเมือง อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชูก และอำเภอสองพี่น้อง

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน และด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน 7 ด้านย่อย ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์การบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและอื่น ๆ

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2557 ถึงกรกฎาคม 2557

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน หรือ ศูนย์ข้าวชุมชน หมายถึง ศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นศูนย์ข้าวชุมชนกับกรมการข้าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีสู่ชาวนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

5.2 สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน หมายถึง เกษตรกรที่มีอาชีพทำนาในจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีความสมัครใจและสนใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์

5.3 การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน หมายถึง การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีการดำเนินงานในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ

ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์กรบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและอื่นๆ

5.4 โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน หมายถึง โครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ชาวนาที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันรวมกลุ่มกันผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายในชุมชน หรือจำหน่ายทั่วไป โดยมีกรมการข้าวทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ และควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตลอดจนกระบวนการผลิต รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์ที่จำเป็นบางส่วน แต่ให้ชาวนาในชุมชนบริหารจัดการกันเอง

5.5 การเตรียมการ หมายถึง การประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีทราบ และมีการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ไม่เสี่ยงต่อภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม โดยคัดเลือกจากเกษตรกรที่มีความสมัครใจและสนใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเข้าร่วมจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

5.6 การจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ หมายถึง ศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีมีการวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก และมีการจัดตั้งคณะกรรมการในการควบคุมและตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ และสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ของสมาชิกแต่ละรายส่งวิเคราะห์คุณภาพ ก่อนจำหน่ายหรือกระจายไปในชุมชน

5.7 การกระจายพันธุ์ หมายถึง ศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีมีการวางแผนการกระจายพันธุ์ในแต่ละปี และนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สมาชิกผลิตได้จากแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ข้าวชุมชนไปให้เกษตรกรทั้งในและนอกชุมชนใช้ปลูกต่อ โดยศูนย์ข้าวชุมชนจะบริหารจัดการตามความเห็นชอบของชุมชนหรือเกษตรกรเป้าหมายผู้เป็นสมาชิก โดยการจำหน่าย การแลกเปลี่ยนหรือการให้ยืม แล้วคืนภายหลัง

5.8 การถ่ายทอดเทคโนโลยี หมายถึง ศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีมีการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับให้สมาชิกเรียนรู้ อบรม สาธิต และฝึกฝนทักษะ และมีการถ่ายทอดความรู้สู่ชาวนาในพื้นที่กระจายพันธุ์

5.9 องค์กรบริหารและชุมชน หมายถึง เกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีรวมกลุ่มกันประมาณ 10 - 20 คน โดยจัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชน มีการคัดเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ร่วมเป็นเจ้าของศูนย์ข้าวชุมชนเพื่อดำเนินงานร่วมกัน โดยมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ รวมทั้งข้อปฏิบัติอื่น ๆ ในการบริหารศูนย์ข้าวชุมชน

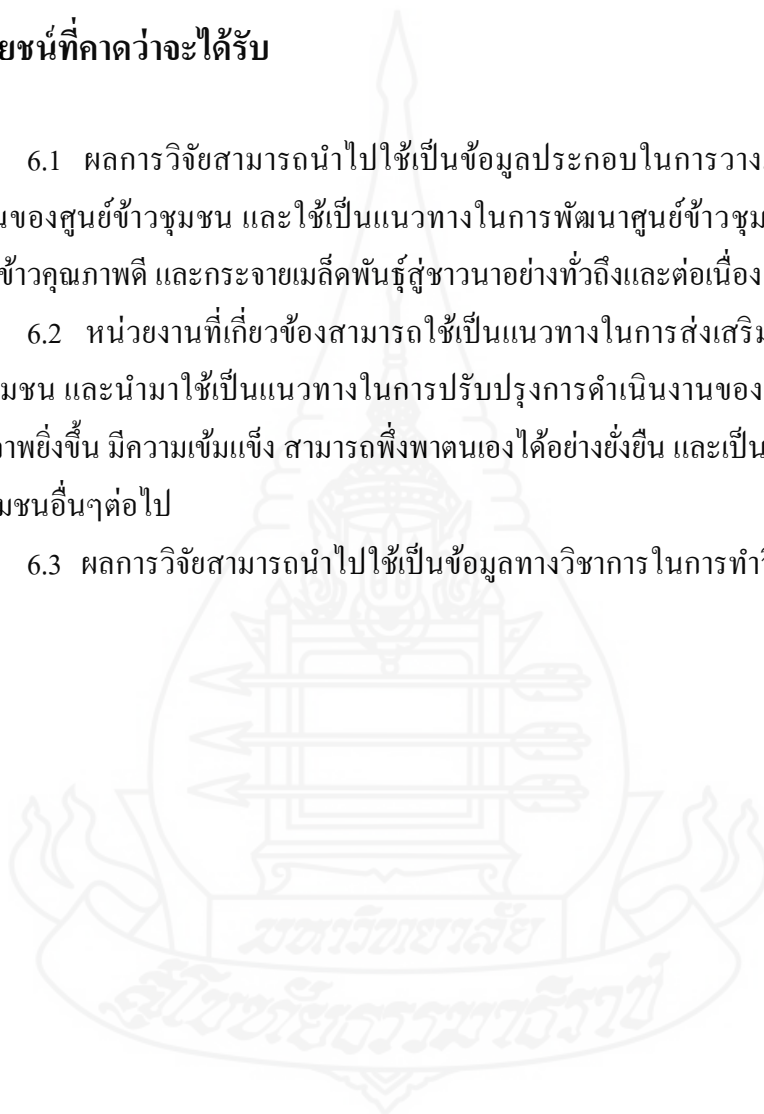
5.10 กองทุนหมุนเวียน หมายถึง เงินทุนของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้จากการผลิต การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว การการระดมหุ้นจากสมาชิก รวมทั้งที่เก็บคืนจากสมาชิก หรือในส่วนของปัจจัยการผลิตที่ได้รับจากทางราชการหรือเงินที่ได้มาจากแหล่งอื่น ๆ โดยศูนย์ฯ มีการทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย เงินกองทุน และมีการปันผลคืนให้กับสมาชิกทุกปี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนและพัฒนากิจการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนให้สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และกระจายเมล็ดพันธุ์สู่ชาวนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน และนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อศูนย์ข้าวชุมชนอื่นๆต่อไป

6.3 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการในการทำวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารตำรา งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์การผลิตข้าวของประเทศและจังหวัดสุพรรณบุรี
2. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์ข้าวชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม
 - 4.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สถานการณ์การผลิตข้าวของประเทศและจังหวัดสุพรรณบุรี

1.1 สถานการณ์การผลิตและการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของประเทศไทย

1.1.1 สถานการณ์การผลิตข้าวของประเทศไทย

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว (http://www.brrd.in.th/main/index.php?option=com_content&view=article&id=824:-2555-2556 ค้นคืนวันที่ 15 ตุลาคม 56) กล่าวถึงสถานการณ์การผลิตข้าวว่า ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญแหล่งหนึ่งของโลกในปี 2555 มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวรวมทั้งประเทศ 65.158 ล้านไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 0.310 ล้านไร่ หรือร้อยละ 0.47 ผลผลิตรวมทั้งประเทศ 27.008 ล้านตันข้าวเปลือก เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 1.076 ล้านตันข้าวเปลือก หรือร้อยละ 4.15 ผลผลิตต่อไร่ทั้งประเทศ 414 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 18 กิโลกรัมหรือร้อยละ 4.55

1.1.2 สถานการณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของประเทศไทย

1) สถานการณ์การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ของภาครัฐ

กรมการข้าว (<http://brs.ricethailand.go.th/images/pdf/55-59.pdf>)

ค้นคืนวันที่ 27 สิงหาคม 2557) กล่าวว่า การผลิตเมล็ดพันธุ์ของภาครัฐ โดยเฉพาะกรมการข้าว ซึ่งมีสำนักวิจัยและพัฒนาข้าวเป็นผู้อนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์ข้าว โดยมีศูนย์วิจัยข้าว 27 แห่ง ทำหน้าที่พัฒนาปรับปรุงพันธุ์ข้าวเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์คัดและพันธุ์หลักมากกว่า 50 พันธุ์ ปีละประมาณ 3,000 ตัน ซึ่งเป็นปริมาณที่เพียงพอสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยายและชั้นพันธุ์จำหน่าย อย่างไรก็ตามความต้องการของชาวนาที่ต้องการทั้งชนิดพันธุ์และปริมาณในแต่ละปีเป็นเรื่องยากยิ่งที่จะผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ตรงกับความต้องการของชาวนา ในการผลิตเมล็ดพันธุ์มีศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 23 ศูนย์ กระจายอยู่ทั่วประเทศในแหล่งเพาะปลูกข้าวของประเทศ ได้เพิ่มกำลังการผลิตจากเดิมประมาณปีละ 70,000 ตัน เพิ่มขึ้นเป็น 100,000 ตัน แต่ความต้องการซื้อหาเมล็ดพันธุ์ข้าวในตลาดมีมากถึง 60,000 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ของปริมาณความต้องการใช้เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมล็ดพันธุ์ข้าวเจ้าไม่ไวต่อช่วงแสง มีความต้องการในปริมาณมาก อย่างไรก็ตามการกระจายเมล็ดพันธุ์ของภาครัฐยังไม่มีความสะดวกตัวเท่าที่ควร เนื่องจากภารกิจหลักของกรมการข้าวไม่ใช่มิหน้าที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ส่วนใหญ่มีการจำหน่ายให้แก่ โครงการต่าง ๆ ของทางราชการ ตัวแทนจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของกรมการข้าว เกษตรกรและประชาชนทั่วไป โดยมีแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อสนองความต้องการทางการตลาด ปี 2555 - 2559 ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ ปี 2555 - 2559

หน่วยงานผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	ปี 2555 (ตัน)	ปี 2556 (ตัน)	ปี 2557 (ตัน)	ปี 2558 (ตัน)	ปี 2559 (ตัน)
กรมการข้าว	95,000	80,000	75,000	70,000	60,000
สหกรณ์การเกษตร	24,000	30,000	36,000	38,000	40,000
ศูนย์ข้าวชุมชน	120,000	150,000	160,000	173,000	200,000
ผู้ประกอบการผลิตเมล็ดพันธุ์	175,000	190,000	22,000	260,000	300,000
รวม	414,000	450,000	491,000	541,000	600,000

ที่มา: กรมการข้าว (<http://brs.ricethailand.go.th/images/pdf/55-59.pdf>)

ค้นคืนวันที่ 27 สิงหาคม 2557)

2) สถานการณ์การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ขององค์กรเกษตรกรและ

ชุมชน

(1) สหกรณ์การเกษตร มีโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ขนาด 2 ตันต่อชั่วโมง จำนวน 64 โรง ทำให้มีศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ปีละประมาณ 40,000 ตัน โดยสำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าวให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นพันธุ์ขยายเพื่อเป็นหัวเชื้อสำหรับผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์จำหน่ายให้แก่สมาชิกสหกรณ์ อย่างไรก็ตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยผลิตได้ประมาณ 25,000 ตัน เห็นสมควรให้การสนับสนุนในการพัฒนาการผลิตและรับรองมาตรฐานระบบการผลิตและคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไป

(2) ศูนย์ข้าวชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรชาวนาที่รวมตัวกันเพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับชุมชน ภายใต้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่กรมการข้าว ซึ่งปัจจุบันมีศูนย์ข้าวชุมชนอยู่จำนวน 2,015 ศูนย์ มีศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีได้โดยเฉลี่ยศูนย์ละ 50 ตัน รวมจะผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ประมาณ 100,750 ตัน แต่ถ้าหากสามารถให้การสนับสนุนและจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนให้มีครอบคลุมทั่วประเทศ จำนวน 4,000 ศูนย์ จะผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ไม่น้อยกว่า 200,000 ตัน

(3) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของผู้ประกอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ปัจจุบันมีผู้ประกอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทั้งในรูปผู้ประกอบการรายใหญ่และผู้ประกอบการรายย่อย มีกำลังการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจำหน่ายให้แก่ชาวนาทั่วไปปีละประมาณ 150,000 ตัน ซึ่งสามารถจัดกลุ่มผู้ประกอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ดำเนินการทุกขั้นตอนตั้งแต่การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ ดำเนินการผลิตและปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ตลอดจนส่งเสริมการตลาด

กลุ่มที่ 2 ดำเนินการในด้านการผลิตและการตลาด โดยรับเมล็ดพันธุ์หลักหรือพันธุ์ขยายไปทำนากการผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์จำหน่าย ซึ่งผู้ประกอบการในกลุ่มนี้มีหลายรูปแบบตั้งแต่บริษัท ร้านค้า โรงสี ผู้ประกอบการรายย่อยและชาวนาก้าวหน้า รวมถึงศูนย์ข้าวชุมชน ส่วนใหญ่การผลิตเมล็ดพันธุ์ยังไม่มีระบบควบคุมคุณภาพที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่มีการบรรจุถุงและมีตราเครื่องหมายของผู้ผลิต

กลุ่มที่ 3 ดำเนินการเฉพาะด้านการตลาด โดยรวบรวมเมล็ดพันธุ์หรือเป็นตัวแทนจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ซึ่งปัจจุบันมีตัวแทนจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นจำนวนมากที่รับเมล็ดพันธุ์ทั้งจากผู้ประกอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและของทางราชการไปจำหน่าย

1.1.3 สถานการณ์การใช้เมล็ดพันธุ์ของประเทศไทย

1) ความสำคัญของเมล็ดพันธุ์

กรมการข้าว (2553: 1) กล่าวว่า เมล็ดพันธุ์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการผลิตพืชและพัฒนาการเกษตรของประเทศ การเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นในสภาพปัจจุบันและอนาคต ในบรรดาเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม เช่น การใช้พันธุ์พืชที่ดี ปุ๋ยเคมี ยาเคมี การเกษตรกรรมต่าง ๆ นั้น การเลือกใช้พันธุ์ที่ดี เป็นวิธีที่จะเพิ่มผลผลิตของชาวนา โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด และเหมาะสมกับสภาพ ชาวนาไทยซึ่งส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการลงทุน นอกจากนี้พันธุ์พืชที่ดียังมีผลให้คุณภาพของผลผลิตที่ดีขึ้น ทำให้ชาวนาจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้นไปด้วย

2) สถานการณ์การใช้เมล็ดพันธุ์ของประเทศไทย

การปลูกข้าวนาปรัง ปี 2555 คาดว่าจะมีเนื้อที่ปลูกข้าวทั้งสิ้นประมาณ 16 ล้านไร่ โดยภาคเหนือจะมีเนื้อที่ปลูกข้าว 6 ล้านไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3.2 ล้านไร่ ภาคกลาง 6.4 ล้านไร่ และภาคใต้ 4 แสนไร่ ทั้งนี้ เนื่องจากมีปริมาณน้ำในเขื่อน และน้ำในคลองมาก ทำให้ชาวนาต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวสำหรับเพาะปลูกทั้งสิ้น 160,000 ตัน โดยเมล็ดพันธุ์ที่จะใช้ปลูกนี้จำนวนประมาณ 40,000 ตัน เป็นเมล็ดพันธุ์ที่ชาวนาได้มาจากเก็บไว้ใช้เอง ดังนั้น ปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ชาวนาต้องการซื้อหรือหามาใช้เพาะปลูก เป็นจำนวนทั้งสิ้น 120,000 ตัน

กรมการข้าวได้มีการสำรวจปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สามารถให้ชาวนานำไปเพาะปลูกในฤดูนาปรัง ปี 2555 ของแหล่งผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวทั่วประเทศแล้ว มีปริมาณทั้งสิ้น 128,600 ตัน จากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กรมการข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว) จำนวน 45,000 ตัน
- 2) ศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 30,000 ตัน
- 3) สหกรณ์ จำนวน 5,600 ตัน
- 4) เกษตรและกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 8,000 ตัน
- 5) เอกชน จำนวน 40,000 ตัน

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวของแหล่งผลิตและจำหน่ายนี้ คาดว่าจะเพียงพอต่อความต้องการของชาวนาที่จะซื้อหรือหามาใช้เพาะปลูก ปี 2555 นอกจากนี้เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจในคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าว และป้องกันการเอาเปรียบของผู้ประกอบการที่จะขึ้นราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว (<http://www.ricethailand.go.th/rice%20web/Rice%20Situation/2554/2554-round2.pdf> ค้นคืนวันที่ 16 ตุลาคม 2556)

1.2 สถานการณ์การผลิตและการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของจังหวัดสุพรรณบุรี

1.2.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดสุพรรณบุรี

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (http://www.oae.go.th/zone7/images/stories/mixsupanburi.pdf คืบค้นวันที่ 15 ตุลาคม 2556) กล่าวว่า จังหวัดสุพรรณบุรีตั้งอยู่ในเขตภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศไทย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 5,358.01 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3.3 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.2 ของพื้นที่ภาคกลาง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 107 กิโลเมตร (ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340) โดยทางรถไฟประมาณ 142 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอุทัยธานีและชัยนาท
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทองและพระนครศรีอยุธยา
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี และอุทัยธานี
- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม และกาญจนบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบสูง โดยมีความลาดเท พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรีใช้ทำนาข้าวมีแม่น้ำลำคลองหนองบึงอยู่ทั่วไป แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจากเหนือสุดถึงใต้สุดได้แก่ แม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำสุพรรณบุรี

1.2.2 สถานการณ์การผลิตข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (http://www.oae.go.th/zone7/images/stories/mixsupanburi.pdf คืบค้นวันที่ 15 ตุลาคม 2556) กล่าวว่า จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ทำการเกษตร 2,121,426 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 63.45 ของพื้นที่ทั้งหมด ด้วยลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มที่เอื้อแก่การเพาะปลูก จึงทำให้จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในทุกอำเภอ มีข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่เพาะปลูกและปริมาณผลผลิตมากที่สุด โดยมีการเพาะปลูกข้าวนาปีและข้าวนาปรังทั่วทุกอำเภอ พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี 1,058,739 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 658 กิโลกรัมต่อไร่ พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรัง 1,023,436 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 565 กิโลกรัมต่อไร่

1.2.3 สถานการณ์การผลิตและการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี

ศูนย์วิจัยข้าวสุพรรณบุรี (http://spr.brrd.in.th/web/index.php/2009-10-05-15-12-45/118 คืบค้นวันที่ 27 สิงหาคม 2557) กล่าวว่า การขยายเมล็ดพันธุ์เป็นการขยายหรือเพิ่มปริมาณเมล็ดพันธุ์ดี เพื่อให้มีมากเพียงพอต่อความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ โดยทางศูนย์วิจัยข้าวสุพรรณบุรีรับผิดชอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์คัดและชั้นพันธุ์หลัก แล้วส่งมอบให้ศูนย์เมล็ด

พันธุ์ข้าว เพื่อนำไปขยายต่อเป็นเมล็ดพันธุ์ชั้นขยายและเมล็ดพันธุ์ชั้นจำหน่าย โดยทางศูนย์วิจัยข้าวสุพรรณบุรีได้กำหนดเป้าหมายการผลิตเมล็ดพันธุ์ ปี 2556 ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 เป้าหมายการผลิตเมล็ดพันธุ์จังหวัดสุพรรณบุรี

ชนิดพันธุ์	พันธุ์คัด (ตัน)	พันธุ์หลัก (ตัน)	รวม (ตัน)
สุพรรณบุรี 1	3.6	50	53.6
สุพรรณบุรี 2	0.2	-	0.2
สุพรรณบุรี 3	0.4	6	6.4
กข 31	3.6	50	53.6
กข 41	3.6	50	53.6
กข 43	0.4	4	4.4
ข้าวเจ้าหอมสุพรรณบุรี	0.2	-	0.2
รวม	12	160	172

ที่มา: ศูนย์วิจัยข้าวสุพรรณบุรี (<http://spr.brrd.in.th/web/index.php/2009-10-05-15-12-45/118>
ค้นคืนวันที่ 27 สิงหาคม 2557)

2. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์ข้าวชุมชน

2.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

กรมการข้าว (2556: 1) กล่าวว่า กรมการข้าวและกรมส่งเสริมการเกษตรได้ร่วมดำเนินการจัดตั้ง “ศูนย์ข้าวชุมชน” ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีสู่ชาวนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง และพัฒนาชาวนาและองค์กรชาวนาให้มีความเข้มแข็ง โดยให้ชาวนาที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันรวมกลุ่มกันผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายในชุมชน หรือจำหน่ายทั่วไป โดยกรมการข้าวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ และควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตลอดจนกระบวนการผลิต รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์ที่จำเป็นบางส่วน แต่ให้ชาวนาในชุมชนบริหารจัดการกันเอง

บรรพต เชื้อเพชร (2551: 34) กล่าวว่า ศูนย์ข้าวชุมชนก่อตั้งขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี ทำให้การทำนาได้ผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำ คุณภาพไม่ดี และขายไม่ได้ราคา นอกจากนี้เกษตรกรยังใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ถูกต้องหรือเหมาะสม ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง ขายข้าวเปลือกได้กำไรน้อย ดังนั้นหน่วยงานราชการจึงต้องการให้ชุมชนโดยเกษตรกรผู้ทำนา จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรผลิตเมล็ดพันธุ์ดีเพื่อใช้ในชุมชน เน้นให้มีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน มีเมล็ดพันธุ์ดีใช้ตลอดไป รวมทั้งเป็นแหล่งสาธิต ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว ที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับเกษตรกรในชุมชน

2.2 วัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน กรมการข้าว (2553:3) กล่าวถึงวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ว่า

2.2.1 เพื่อส่งเสริมให้ชาวนามีการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ไว้ใช้อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

2.2.2 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าว และพัฒนาชาวนาให้มีความสามารถในการผลิตและการจัดการผลผลิตข้าว รวมทั้งสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

2.3 องค์กรประกอบของศูนย์ข้าวชุมชน กรมการข้าว (2553: 3) ได้กำหนดองค์ประกอบของศูนย์ข้าวชุมชน ดังนี้

2.3.1 แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 200 ไร่ เป็นแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้ในชุมชน และการใช้สาธิตเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องและเหมาะสม

2.3.2 สถานที่ตั้งศูนย์ข้าวชุมชน/อุปกรณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นพื้นที่มีบริเวณกว้างขวางพอสมควร ใช้เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตและกระจายพันธุ์ข้าวที่ได้จากแปลง 200 ไร่ อาจมีอุปกรณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์อย่างง่าย ๆ อาจเป็นสถานที่ทำงานของคณะกรรมการ สถานที่จัดประชุมสมาชิก หรือเป็นโรงเรียนเกษตรกร

2.3.3 ชุมชน/เกษตรกรสมาชิก/คณะกรรมการ เป็นเจ้าของศูนย์ข้าวชุมชน ดำเนินงานร่วมกัน โดยจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหาร/จัดการบริหารงานผลิตและตลาดเพื่อชุมชน

2.3.4 กองทุนการผลิต คือ เงินทุนที่ได้รับจากการบริหารงานผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวรวมทั้งที่เก็บคืนจากเกษตรกรสมาชิกในส่วนของปัจจัยการผลิตที่ได้รับจากทางราชการ หรือเงินที่ได้มาจากแหล่งอื่น ๆ

2.4 บทบาทและภารกิจศูนย์ข้าวชุมชน กรมการข้าว (2553: 4) ได้กำหนดบทบาทและภารกิจของศูนย์ข้าวชุมชน ดังนี้

2.4.1 เป็นแหล่งผลิตและกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปสู่ชาวนาในชุมชน

2.4.2 เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว โดยมีชาวนาชั้นนำเป็นวิทยากรอาสาสมัคร (อาสาสมัครเกษตรด้านข้าว)

2.4.3 จัดหาและบริการปัจจัยการผลิต

2.4.4 เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตในชุมชนเพื่อการจำหน่าย

2.4.5 รวมศูนย์ใกล้เคียงเป็นกลุ่ม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ

2.4.6 เป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของกรมการข้าวและกรมส่งเสริม

การเกษตรเช่นงานสถานการณ์การผลิต ข้อมูลเตือนภัย เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

ดังนั้น ศูนย์ข้าวชุมชนจึงเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิต การตลาดข้าว และสังคมชาวนา เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการถ่ายโอนอำนาจจากภาครัฐไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งชุมชนจะเป็นแกนหลักสำคัญต่อการพัฒนาการผลิตและการตลาดข้าว โดยรัฐจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก

2.5 แนวทางการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน

กรมการข้าว (2553: 5) ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน ไว้ว่า ศูนย์ข้าวชุมชน เป็นศูนย์กลางชาวนาในด้านการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ที่ดีไปสู่ชาวนาในชุมชน รวมทั้งเป็นจุดสาธิตเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว มีขอบเขตแต่ละศูนย์ประมาณ 8,000 ไร่ ดำเนินการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ทุกระดับทั้งตำบล อำเภอ จังหวัด ตลอดจนจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวและศูนย์วิจัยข้าว มีเป้าหมายในการขยายผลที่ชัดเจน ดังนี้

1) **ด้านการกระจายพันธุ์** ปีละอย่างน้อย 50 ตัน เพื่อกระจายพันธุ์ไปสู่พื้นที่ 2,600 ไร่ ในฤดูกาลปลูกต่อไป

2) **ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี** ถ่ายทอดสู่ชาวนาที่รับการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ 2,600 ไร่ ต่อปี ครบ 3 ปี ชาวนาในพื้นที่ของศูนย์ 8,000 ไร่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตข้าว

3) **ด้านการจัดการองค์กร** ต้องมีการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและยั่งยืนถาวร โดยชาวนาที่รวมตัวกันเป็นองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบบริหารจัดการและเป็นผู้รับผลประโยชน์

กรมการข้าว (2553: 6-39) ในการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนให้มีประสิทธิภาพ กรมการข้าวจึงได้มีการดำเนินการจัดชั้นมาตรฐานศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพของศูนย์ข้าวชุมชนและกระตุ้นให้ศูนย์ข้าวชุมชนมีการยกระดับตนเองในอนาคต ซึ่งในการดำเนินงานในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 ด้านการเตรียมการ

การพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์ข้าวชุมชน พิจารณาจากตำบลที่มีความพร้อมทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและชุมชน เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ มีพื้นที่ติดต่อกัน และมีความเหมาะสมทางด้านพื้นที่ คือ สภาพดินดีและมีน้ำดีพอสมควร ส่วนชุมชนหรือชาวนาต้องมีความสนใจและสมัครใจ พร้อมทั้งจะเข้าร่วม โดยเข้าใจในหลักวิธีการและเป้าหมายของโครงการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ในการเริ่มต้นควรประชุมชี้แจงกับคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดองค์กรชาวนา และเป้าหมายพื้นที่กระจายพันธุ์ โดยพิจารณาดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ มีพื้นที่นาขนาดใหญ่ 8,000 ไร่ ติดต่อกัน ถ้าอยู่ในขอบเขตตำบลเดียวกันจะช่วยให้เป้าหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- 2) ความเหมาะสมทางด้านพื้นที่ คือ สภาพดินดีและมีน้ำเพียงพอสมควร
- 3) ชุมชนหรือชาวนาต้องมีความสนใจและสมัครใจ พร้อมทั้งจะเข้าร่วม โดยเข้าใจหลักวิธีการและเป้าหมายของโครงการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ในการเริ่มต้นควรประชุมชี้แจงคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดองค์กรชาวนา และเป้าหมายพื้นที่กระจายพันธุ์
- 4) ควรมีพื้นที่ตั้งศูนย์ฯ มีบริเวณพื้นที่กว้างขวางพอ ที่จะเป็นสถานที่รวบรวมผลผลิต ปรับปรุงสภาพและเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ตลอดจนเป็นสถานที่จัดประชุม บริหารจัดการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวแก่ชาวนาเป้าหมาย นอกจากนี้ อาจเตรียมไว้เพื่อการจัดหาวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ เครื่องอบลดความชื้น เครื่องบรรจุ เครื่องคัดแยกทำความสะอาด ฯลฯ

2.5.2 ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์

วัตถุประสงค์ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว มี 2 ประการ คือ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในชุมชนและสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องเหมาะสมให้แก่เกษตรกรเป้าหมายในพื้นที่ 7,800 ไร่ ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์มีหลักในการพิจารณาดังนี้

- 1) การเลือกชนิดพันธุ์ข้าว เพื่อจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ควรเป็นการตัดสินใจของชุมชน คือ โดยคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ พิจารณาจากพื้นที่และตลาด ส่วนการใช้เทคโนโลยีควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อให้ได้เทคโนโลยีที่ถูกต้องเหมาะสมกับพื้นที่อย่างแท้จริง

2) การปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ นำมาตากให้แห้ง บนลานตากหรือวัสดุรองตากที่สะอาด ได้แก่ ตาข่ายไนล่อนปูพื้นที่รองตากหรือใช้อุปกรณ์อื่นๆ และควรจะต้องมีการทำความสะอาดเพื่อเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ดีได้มาตรฐาน ทั้งนี้ ควรสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ส่งให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์เข้าตรวจสอบมาตรฐานด้วย รายละเอียด 1 ตัวอย่าง โดยจะวิเคราะห์หาพันธุ์ปน สิ่งเจือปน ความชื้น ความงอก ให้ได้มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์จำหน่ายที่กำหนดให้มีพันธุ์ปนได้ไม่เกินร้อยละ 0.5 สิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ 2 ความชื้นไม่เกินร้อยละ 14 ความงอกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

3) การตรวจรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าวให้บริการการตรวจรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ข้าวชุมชนและให้การรับรอง โดยมีเป้าหมายเบื้องต้นร้อยละ 10 ของศูนย์ข้าวชุมชนที่มีการส่งเสริมในแต่ละปี เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ศูนย์ที่มีการดำเนินงานที่ดี ได้การรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อประกอบในการสร้างความมั่นใจของผู้ซื้อเมล็ดพันธุ์ในชุมชน โดยมีการรับรองในระบบกลุ่ม

2.5.3 ด้านการกระจายพันธุ์

1) แผนการกระจายพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ร้อยละ 50 กระจายในพื้นที่เป้าหมาย 2,600 ไร่ ดังนี้

ปีที่ 1 พื้นที่กระจายพันธุ์คิดจากแปลง 200 ไร่ จำนวน 2,600 ไร่

ปีที่ 2 พื้นที่กระจายพันธุ์คิดจากแปลง 200 ไร่ จำนวน 2,600 ไร่

ปีที่ 3 พื้นที่กระจายพันธุ์คิดจากแปลง 200 ไร่ จำนวน 2,600 ไร่

ในปีที่ 4 ผลผลิตจากแปลง 200 ไร่ จะต้องกระจายพันธุ์เริ่มต้นในพื้นที่กระจายไปแล้วในปีที่ 1 หมุนวนใหม่ เท่ากับเกษตรกรสมาชิกจะได้รับการส่งเสริมพันธุ์ข้าวใหม่ทุกๆ 3 ปี ตามหลักวิชาการ

2) วิธีการกระจายพันธุ์ เช่น การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การให้ยืม ไปปลูกแล้วคืนภายหลังพร้อมดอกเบี้ย ทั้งนี้ แล้วแต่ว่าศูนย์ข้าวชุมชนจะบริหารจัดการตามความเห็นชอบของชุมชนหรือเกษตรกรเป้าหมายผู้เป็นสมาชิก

3) การกระจายพันธุ์

- เมื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ได้แล้วกระจายไปสู่ชาวนาเป้าหมาย (พื้นที่ไร่ขาว) พันธุ์และ (พื้นที่ไร่ขาว) เมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูกต่อไป กรณีนี้ ภาระในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์จะเป็นของศูนย์ข้าวชุมชนหรือชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ (พื้นที่ไร่แดง)

- การกระจายพันธุ์โดยการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวประจำหมู่บ้าน โดยการขอสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล ผ่านโครงการ SML โครงการกองทุนหมู่บ้าน หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ประจำหมู่บ้าน

เพื่อจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตได้หมู่บ้านละ 5-10 ตัน ซึ่งหากได้รับครบทุกหมู่บ้านก็จะไม่มีปัญหาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีอีกต่อไป และสามารถพัฒนาอาชีพการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับชาวนาได้อย่างยั่งยืนและชุมชนพึ่งพาตนเองได้

2.2.4 ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ในการดำเนินงานด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องเหมาะสมให้แก่ชาวนาเป้าหมายในพื้นที่เป้าหมาย 7,800 ไร่ โดยกรมการข้าวจะพิจารณาสร้างชานาชั้นนำจากสมาชิกศูนย์ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการพัฒนาเป็นวิทยากรชานา และมีความเสถียรในการทำงานให้กับส่วนรวม ศูนย์ละ 5 คน โดยมีหน้าที่หลักในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ชานาสมาชิกในอัตรา 1:10 คนต่อปี โดยอาศัยกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร การสาธิตและการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อให้เกษตรกรเป้าหมายรับไปปฏิบัติตาม มีจุดมุ่งหมาย คือ เพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้สูงขึ้น เพิ่มคุณภาพข้าวโดยการเพิ่มเปอร์เซ็นต์ตันข้าว และได้ผลผลิตข้าวที่ถูกสุขอนามัย และลดต้นทุนการผลิตข้าว

ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน เช่น เพิ่มผลผลิตข้าวจาก 400 เป็น 430 กิโลกรัมต่อไร่ โดยพิจารณาจากผลผลิตฐานเดิมที่อยู่ในปัจจุบัน หรือเพิ่มเปอร์เซ็นต์ตันข้าวจาก 35 เปอร์เซ็นต์ เป็น 40 เปอร์เซ็นต์ หลังจากนั้นก็ประเมินว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพราะเหตุใด โดยให้แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ทำหน้าที่เป็นแปลงสาธิตเทคโนโลยีที่เหมาะสมเฉพาะพื้นที่ของชุมชน แล้วเชิญชวนพี่น้องเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้มาเรียนรู้ โดยมีชานาชั้นนำทำหน้าที่เป็นวิทยากร

2.5.5 ด้านองค์กรบริหารและชุมชน

ชานาที่เข้าร่วมจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ 200 ไร่ (พื้นที่ไร่แดง) จะต้องมีการรวมกลุ่มกันประมาณ 10-20 คน โดยจัดตั้งเป็นองค์กรมีตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ทำหน้าที่วางแผนและดำเนินการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ 200 ไร่ และผลิตเมล็ดพันธุ์ กระจายเมล็ดพันธุ์ ตลอดจนดำเนินธุรกิจด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว ภายใต้คำแนะนำของตำบล อำเภอ จังหวัด รวมทั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวและศูนย์วิจัยข้าว ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการชุดนี้เป็นกรรมการบริหารศูนย์ โดยมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับรวมทั้งข้อปฏิบัติอื่นๆ เช่น การคัดเลือกตำแหน่งต่างๆ วาระการดำรงตำแหน่ง วาระการประชุม การอนุมัติอนุญาต การจัดซื้อจัดจ้าง การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ การบริหารงานทั่วไป ตลอดจนการบริหารเงินกองทุนที่ได้จากการดำเนินธุรกิจเมล็ดพันธุ์และการจัดสรรประโยชน์ ทั้งนี้ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเป้าหมายที่เป็นสมาชิกและผู้นำสมาชิกท้องถิ่นเข้าร่วมด้วย

2.5.6 ด้านกองทุนหมุนเวียน

1) ขั้นตอนการดำเนินงาน

(1) กรมการข้าวสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ จำนวน 3 ปี ผ่านศูนย์ข้าวชุมชน ซึ่งมีผู้จัดทำแปลงพันธุ์ข้าวประมาณ 20 คน เพื่อนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์ในพื้นที่ 200 ไร่ ศูนย์ข้าวชุมชนได้รับการสนับสนุนควบคุม กำกับ ดูแล จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

(2) คัดเลือกเกษตรกรผู้จัดทำแปลง 200 ไร่ หรือเกษตรกรสมาชิก เป็นคณะกรรมการบริหารเงินที่ได้จากการกู้ยืมปัจจัยการผลิต กำหนดหลักเกณฑ์เรียกคืน เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนศูนย์ข้าวชุมชน โดยคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารกองทุนหมุนเวียนศูนย์ข้าวชุมชนด้วย

(3) นำปัจจัยการผลิตไปให้สมาชิกกู้ยืม เพื่อนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสนับสนุนชุมชน ซึ่งได้ผลผลิตประมาณ 100 ตัน เมล็ดพันธุ์จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จะต้องนำไปปรับปรุงให้เป็นเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี เพื่อนำไปเพาะปลูกในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 2,600 ไร่ และเรียกเก็บคืนเป็นเงินหรือเป็นปัจจัยการผลิต เพื่อนำเข้ากองทุนหมุนเวียน ดำเนินการในลักษณะเดียวกันนี้ติดต่อกัน 3 ปี จะทำให้สามารถมีแหล่งผลิตข้าวพันธุ์ดีไม่ต่ำกว่า 7,800 ไร่

(4) เปิดโอกาสให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการหรือสมาชิก ร่วมถือหุ้น ร่วมออกความคิดเห็น ร่วมรับผลประโยชน์และด้านอื่น ๆ หรืออย่างน้อยควรมีตัวแทนหมู่บ้านในตำบลเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนด้วย

2) การบริหารเงินกองทุน

(1) การเก็บรักษา

- ควรมีการตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่เก็บรักษาเงินสดของกองทุน และให้นำไปฝากเข้าบัญชีธนาคารของกองทุนหมุนเวียนศูนย์ข้าวชุมชน และต้องกำหนดให้ผู้มีสิทธิ์เบิกเงินจากบัญชีจำนวน 3 คน ให้ทำการเบิกเงินได้

- มีผู้จัดทำบัญชีรายรับ - จ่าย กองทุนให้เป็นปัจจุบันทุกเดือน
- ต้องมีการลงนามผู้รับ ผู้จ่าย ทุกครั้ง

(2) การให้กู้ยืมเงิน/ปัจจัยของกองทุน

- กำหนดการให้กู้ยืมเงิน/ปัจจัย ให้สอดคล้องกับแผนการผลิตพันธุ์ข้าวของชุมชน
- สมาชิกยื่นคำร้องขอกู้ยืมเงิน/ปัจจัย พร้อมทั้งแสดงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การนำไปใช้อย่างชัดเจน

- สมาชิกกู้เงิน/ปัจจัย ให้ทำสัญญากู้ไว้เป็นหลักฐานกับกองทุน

(3) การคืนเงิน/ปัจจัยกองทุน

- การส่งคืนเงิน/ปัจจัย ควรระบุให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่

สมาชิกขายผลผลิตได้

- ก่อนถึงกำหนดส่งคืน ควรมีการประชุมคณะกรรมการ

ตรวจสอบผลผลิตของสมาชิก เพื่อวางแผนช่วยเหลือในด้านการจำหน่ายและการปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ข้าว

- การเก็บเงินคืนกองทุน ควรทำทันทีที่สมาชิกจำหน่ายผลผลิตได้ เพื่อหมุนเวียนให้สมาชิกรายอื่นมีโอกาสกู้ยืมบ้าง

- กรณี สมาชิกไม่สามารถนำเงินส่งคืนได้ ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการที่จะเรียกมาทำสัญญาพักหนี้ หรือผ่อนผัน เป็นราย ๆ ไป ตามแต่จะเห็นควร

- จัดทำบัญชีการรับคืนให้ถูกต้อง หากไม่มีการกู้ยืมให้รับนำฝาก

(4) การจัดทำระเบียบกองทุน คือ ข้อกำหนดบทบาทและวิธีการปฏิบัติ

ของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนทุกคนจะต้องถือปฏิบัติร่วมกันในการทำงานของกองทุน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ควรจัดทำข้อบังคับในเชิงลงโทษสมาชิกผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหลักเกณฑ์ไว้ด้วย เพื่อป้องกันมิให้กองทุนสลายตัวลง

2.5.7 ด้านการตลาดและอื่น ๆ

ศูนย์ข้าวชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิต การตลาดข้าว เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการถ่ายโอนอำนาจลงสู่ท้องถิ่น ซึ่งชุมชนเป็นแกนหลักสำคัญต่อการพัฒนาการผลิตและการตลาดข้าว ดังนั้น ศูนย์แต่ละศูนย์จะต้องเชื่อมโยงกับองค์กรบริหารส่วนตำบล และเป็นจุดที่ภาครัฐจะนำเอาโครงการต่างๆ ลงไปดำเนินงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการผลิต การตลาดข้าว ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาผู้ปลูกข้าว

1) การสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน เป็นการเชื่อมโยงศูนย์ข้าวชุมชนของแต่ละอำเภอ/จังหวัด เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการผลิต การบริหารจัดการ เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในการพัฒนาความรู้ การผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ เพื่อความเป็นผู้นำในด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนทั่วไป

2) การสร้างเครือข่าย เพื่อเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้เสียเรื่องข้าว ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร โรงสี พ่อค้าปัจจัยการผลิต ผู้ส่งออก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการเชื่อมโยงทั้งกิจกรรมสนับสนุนการผลิตและการตลาดข้าวเปลือก

3) การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ในกรณีศูนย์ข้าวชุมชนไม่สามารถปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ได้ ศูนย์ฯควรจะประสานกับสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ โรงสี พ่อค้าเมล็ดพันธุ์ (อุทฺขว) ในการเข้าร่วมโครงการ โดยดำเนินการเป็นคู่สัญญา ให้เข้ามารับซื้อข้าวเปลือกหลังจากการเก็บเกี่ยว แล้วนำไปตากลดความชื้น และปรับปรุงสภาพให้มีมาตรฐานแล้วบรรจุถุง หรือศูนย์ฯจ้างให้ดำเนินการแล้วนำเมล็ดพันธุ์มาจำหน่ายให้กับสมาชิกในพื้นที่ใกล้เคียงในราคาที่กำหนด

2.6 ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน

กรมการข้าว (2555: 40-41) กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนไว้ดังนี้

2.6.1 ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์

- 1) ควรเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ไม่เสี่ยงต่อภาวะน้ำท่วมหรือฝนแล้ง โดยควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำ ไม่เป็นที่ลุ่มหรือที่ดอนจนเกินไป
- 2) ควรใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดทำแปลง การปลูกเป็นแถว โดยวิธีนาดำหรือนาหยอดหรือโรยเป็นแถว เพื่อความสะดวกในการกำจัดวัชพืช
- 3) มีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวอย่างน้อยชั้นพันธุ์ขยายในการจัดทำแปลงพันธุ์ เพื่อให้มีความมั่นใจในด้านมาตรฐานของแปลง
- 4) มีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ร่วมของศูนย์
- 5) ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการปลูกพืชปุ๋ยสด ปลูกพืชหมุนเวียน
- 6) ควรมีการตัดพันธุ์ปนสม่ำเสมอต่อเนื่อง
- 7) มีการบันทึกข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์
- 8) ควรทำความสะอาดเครื่องเกี่ยวนวด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเมล็ดพันธุ์ชนิดอื่น
- 9) การลดต้นทุนการผลิต เช่น การลดใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ สารสกัดสมุนไพรไล่แมลง

2.6.2 ด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์

- 1) มีการติดตามในการตรวจแปลงให้ได้มาตรฐาน ไม่มีพันธุ์ปน โดยการตั้งคณะกรรมการตรวจแปลงภายในกลุ่ม และมีการตรวจแปลงโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
- 2) สนับสนุนให้ศูนย์ข้าวชุมชนจัดหาอุปกรณ์ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน เช่น เครื่องทำความสะอาดและคัดเมล็ดพันธุ์อย่างง่าย เช่น กรรไกรร่อนนวดข้าวใน

การเป่าทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์หรือเครื่องสีฟัดข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ ควรจัดหาวัสดุรองตากข้าว กระสอบบรรจุ เครื่องเย็บกระสอบ

3) การสูมตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ของสมาชิกแต่ละรายส่งวิเคราะห์คุณภาพก่อนจำหน่ายหรือกระจายไปในชุมชน

2.6.3 ด้านการกระจายเมล็ดพันธุ์และการตลาด

1) ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดชนิดและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดำเนินการผลิตและกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน

2) ปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐานและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบ

3) ส่งเสริมให้ศูนย์ข้าวชุมชนจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดหาแหล่งเงินทุนในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากสมาชิก

4) ส่งเสริมการกระจายพันธุ์ข้าวให้หลากหลาย เช่น การขาย แลกเปลี่ยนให้ยืม หรือเงินเชื่อ

5) จัดหาพันธมิตรในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากสมาชิก เช่น โครงการส่งเสริมของ อบต. หรือท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน

6) การรวมกลุ่มกันขายโดยศูนย์ข้าวชุมชน

7) การจัดหาอุปกรณ์เมล็ดพันธุ์และเครื่องเย็บบรรจุโดยศูนย์ข้าวชุมชน

8) การตั้งคณะกรรมการดูแลด้านการกระจายพันธุ์และการตลาด

9) การประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว หรือการจัดงานวันแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าว

10) มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการตลาดกับสมาชิก

2.6.4 ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

1) พัฒนาสมรรถภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน

2) กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

3) สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามผลการทำงาน

2.6.5 ด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารศูนย์ข้าวชุมชน

1) พัฒนาสมรรถภาพของคณะกรรมการบริหารศูนย์ข้าวชุมชนและสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน

2) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวชุมชนกับชุมชน และระหว่างศูนย์ข้าวชุมชน

3) ส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ โดยการนำไปดูงานศูนย์ข้าวชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

4) การติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอของเจ้าหน้าที่

2.6.6 ด้านการพัฒนากลุ่มและบริหารกลุ่ม

1) การรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง
2) การประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในอุดมการณ์ของศูนย์ข้าวชุมชนให้สมาชิกเข้าใจ

ต่อเนื่อง

3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนอย่าง

อย่างต่อเนื่อง

4) การจัดการประชุมศูนย์ข้าวชุมชนสม่ำเสมอ กำหนดเวลาการประชุม

5) การเลือกตั้งคณะกรรมการที่เป็นคนดี มีความสามารถ และเป็นที่ยอมรับ และมีวาระการดำรงตำแหน่งที่ชัดเจน มีกรรมการดูงานในด้านต่างๆ เหมาะสม

6) มีการปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับให้เหมาะสมและมีการนำไปใช้

7) การบริหารงานเป็นระบบและตรวจสอบได้

2.6.7 ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุน

ดอกเบีย

1) การเพิ่มกองทุน เช่น การระดมหุ้น ขายหุ้น หรือยืม อบต. โดยปลอด

2) การบริหารกองทุนมีระบบตรวจสอบโปร่งใส

3) มีการปันผล

4) มีการวางแผนการบริหารเงินกองทุนเป็นงบประมาณในด้านต่างๆ

5) ส่งเสริมให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์

6) การนำกองทุนไปลงทุน

2.6.8 ด้านการเสริมสร้างการเรียนรู้

ความชำนาญ

1) มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนรู้จากเงินกองทุน

2) มีนาแปลงรวมสำหรับการเรียนรู้ อบรม สาธิต และฝึกฝนทักษะ

3) มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปี

4) มีการศึกษางานกับกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

5) มีการสรุปและถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงาน การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนให้สมาชิกทราบ

3. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน

3.1 ความเป็นมา

กรมการข้าว (2555: 1) กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการฯ ไว้ดังนี้ ข้าวเป็นสินค้าเกษตรหลักที่สำคัญของประเทศ โดยเป็นอาหารหลักของคนในชาติ ในปีเพาะปลูก 2554/55 มีพื้นที่ปลูกประมาณ 78 ล้านไร่ แบ่งเป็นนาปี 61.1 ล้านไร่ นาปรังประมาณ 17 ล้านไร่ และประมาณเกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่การเกษตร มีเกษตรกรที่เป็นชาวนาประมาณ 3.76 ล้านครัวเรือน หรือประมาณร้อยละ 65 ของเกษตรกรทั้งประเทศ การที่จะปลูกข้าวให้ได้ผลดีมีปัจจัยหลายอย่าง ทั้งคุณภาพของดิน ปริมาณน้ำ และเทคโนโลยี แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ พันธุ์ดีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูง ต้านทานต่อโรค แมลงศัตรูพืช และได้เมล็ดข้าวที่มีคุณภาพดีตรงกับความต้องการของตลาด

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวกรมการข้าว จึงได้ดำเนินการจัดตั้ง “ศูนย์ข้าวชุมชน” ขึ้น โดยมีแนวคิดที่จะให้ชาวนาที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน รวมกลุ่มกันผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายในชุมชน หรือจำหน่ายทั่วไป โดยกรมการข้าวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ และควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตลอดจนกระบวนการผลิต รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์ที่จำเป็นบางส่วน แต่ให้ชาวนาในชุมชนบริหารจัดการกันเอง

กรมการข้าวได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชน การใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง การบริหารจัดการร่วมกันของชาวนา เพื่อให้ชาวนามีรายได้เพิ่มขึ้น สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของชาวนาในอนาคต จึงได้จัดทำคู่มือโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชนขึ้น โดยมีการดำเนินงานแบบบูรณาการ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาและใช้ประกอบเป็นแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

3.2.1 เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีสู่ชาวนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

3.2.2 เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาข้าวของชุมชน

3.2.3 เพื่อพัฒนาชาวนาและองค์กรชาวนาให้มีความเข้มแข็ง

3.3 เป้าหมายของโครงการ

3.3.1 เป้าหมายด้านผลผลิต (Output) มีเป้าหมายหลักๆ คือ

การจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 350 แปลง จำนวน 70,000 ไร่ การถ่ายทอดความรู้ให้ชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์และชาวนาผู้ผลิตข้าวคุณภาพดี จำนวน 14,000 คน และการสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 350 ศูนย์

3.3.2 เป้าหมายด้านผลลัพธ์ (Outcome) มีเป้าหมายหลักๆ คือ

สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ จำนวน 17,500 ตัน และเกษตรกรมีความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี รวม 14,000 คน

3.4 วิธีการดำเนินงาน

3.4.1 การคัดเลือกพื้นที่ดำเนินงาน

1) จะคัดเลือกพื้นที่ศูนย์ข้าวชุมชนเก่า ที่ดำเนินการต่อเนื่องปี 2553 และปี 2554 โดยให้เจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประเมินผลการดำเนินงานและเตรียมความพร้อมของชุมชนและความต้องการของสมาชิก หากไม่เหมาะสมสามารถขอยกเลิกการดำเนินการได้

2) พื้นที่ใหม่ ให้พิจารณาคัดเลือกพื้นที่และชุมชนที่เหมาะสมและมีความพร้อมในการดำเนินงาน โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- (1) เกษตรกรต้องมีความพร้อมในการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อจำหน่าย
- (2) ต้องมีพื้นที่เหมาะสมในการเพาะปลูกข้าว
- (3) มีหน่วยงานต่างๆสนับสนุนในการดำเนินงาน
- (4) มีการดำเนินงานด้านอื่นๆมาก่อนและมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง

3) การกำหนดลักษณะของศูนย์ข้าวชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) เป็นศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงานธุรกิจ สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้จำนวนมาก เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยี

(2) เป็นศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงานบางส่วน สามารถดำเนินการเป็นผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ แต่ขาดความสามารถด้านปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์และการตลาด

(3) เป็นศูนย์ข้าวชุมชนที่มีกำลังการผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่มากนัก แต่สามารถผลิตและให้ยืมแลกเปลี่ยนได้

3.4.2 การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ดี

1) การผลิตเมล็ดพันธุ์

(1) การถ่ายทอดความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดย

ก. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) สำหรับชาวนาผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ (Seed producer) ศูนย์ละ 20 ราย ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล เป็นผู้จัดเวทีและมีเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าวหรือศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมเป็นวิทยากร

ข. การจัดทำคู่มือประกอบการดำเนินงาน โครงการและสื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

(2) จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ดี ขนาด 200 ไร่ (ชาวนาไขแดง) โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยคัดเลือกจากเกษตรกรที่มีความสมัครใจและสนใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยกรมการข้าวมีการสนับสนุนปัจจัย ดังนี้

ก. การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ดังนี้

- ศูนย์ข้าวชุมชน สำหรับศูนย์ที่เปิดดำเนินการใหม่ใน ปี 2555 สนับสนุน ศูนย์ละ 3 ตัน

- ศูนย์ข้าวชุมชนที่ได้สนับสนุนการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ 2554 สนับสนุน ศูนย์ละ 2 ตัน และศูนย์ข้าวชุมชนจัดหาสมทบ จำนวน 1 ตัน

- ศูนย์ข้าวชุมชนที่ได้สนับสนุนการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ 2553 สนับสนุน ศูนย์ละ 2 ตัน และศูนย์ข้าวชุมชนจัดหาสมทบ จำนวน 2 ตัน

ข. สนับสนุนกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ สำหรับศูนย์ใหม่ ศูนย์ละ 800 ใบ เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาการบรรจุหีบห่อ

ค. สนับสนุนมุ้งตาข่ายในถ่อนในการรองตากเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อลดความชื้นให้ได้ตามมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ สำหรับศูนย์ใหม่ ศูนย์ละ 5 ม้วน ๆ ละ 30 เมตร

(3) สนับสนุนเครื่องคัดและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ โดยคัดเลือกศูนย์ข้าวชุมชนที่มีศักยภาพในการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เอง สนับสนุนเครื่องคัดและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์จำนวน 10 ศูนย์

(4) การควบคุมคุณภาพ จะมีการดำเนินการตรวจสอบ ดังนี้

ก. การตรวจสอบและรับรองคุณภาพเมล็ดพันธุ์ โดยติดตามให้คำแนะนำและตรวจสอบ และรับรองระบบผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน จำนวนร้อยละ 10 ของจำนวนศูนย์ที่ดำเนินการ และตรวจติดตามศูนย์ที่ผ่านการรับรอง

ข. การวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์ โดยแนะนำให้เกษตรกร ผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ สุ่มเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์หลังจาก ปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์แล้ว จำนวน รายละเอียด 1 ตัวอย่าง ส่งให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่เป้าหมายเพื่อตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์จากสมาชิก

2) การกระจายเมล็ดพันธุ์

(1) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวและศูนย์วิจัยข้าวดำเนินจัดประชุมประธาน ศูนย์ข้าวชุมชนและผู้ประกอบการ และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมวางแผนแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการ สร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด รวมทั้งการ ประสานงานกับหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ โดยจัดระดับ จังหวัด ๆ ละ 1 ครั้ง รวม 62 จังหวัด ระยะเวลา 1 วัน

(2) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวและศูนย์วิจัยข้าวดำเนินการจัดประชุม คณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน ร่วมกับผู้นำในชุมชน เพื่อวางแผนการกระจายเมล็ดพันธุ์ในชุมชน

(3) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวและศูนย์วิจัยข้าวร่วมกับจังหวัด/อำเภอ ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเพื่อขอความร่วมมือในการสนับสนุนการกระจาย เมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชน

3.4.3 พัฒนาศักยภาพชาวนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

1) การพัฒนาชาวนา

(1) จัดอบรมเกษตรกร โดยหลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพแกนนำ ชาวนา” จำนวน 400 คน โดยให้สถาบันการศึกษา ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์ ข้าวชุมชนที่ได้จัดตั้งไปแล้ว และเลขผ่านการอบรมชาวนาชั้นนำของกรมการข้าว เพื่อเพิ่มพูน สมรรถนะความรู้ในด้านข้าวและด้านการส่งเสริมให้สามารถทำหน้าที่ในพื้นที่ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยอบรมรุ่นละ 5 วัน

(2) จัดอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การสร้างชาวนาชั้นนำเพื่อเป็น วิทยากรข้าวประจำท้องถิ่น” จำนวน 700 คน ดำเนินการฝึกอบรมสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่จัดตั้งใหม่ ในปี 2555 ดำเนินการฝึกอบรมรุ่นละ 3 วัน

(3) จัดการประชุมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านข้าว จำนวน 14,000 คน โดยให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/ศูนย์วิจัยข้าว ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ จัดตั้งใหม่ในปี 2555 และศูนย์ข้าวชุมชนต่อเนื่องปีที่ 1 และ 2 โดยดำเนินการร่วมกับชาวนาชั้นนำ ถ่ายทอดความรู้เกษตรกรสมาชิกผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ในศูนย์ข้าวชุมชนแห่งละ 40 คน โดยเน้นความรู้ ด้านการปลูกข้าวตามระบบการรับรองการผลิตข้าว (GAP) ทั้งแบบรายแปลงและแบบกลุ่ม

(4) การประชุมสัมมนาคณะกรรมการบริหารศูนย์ข้าวชุมชน ระดับประเทศ ปีละ 1 ครั้ง และสัมมนาสร้างเครือข่ายประธานศูนย์ข้าวชุมชน 2,015 ศูนย์ เพื่อเป็นการวางแผนการดำเนินงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน

2) การพัฒนาเจ้าหน้าที่

(1) จัดอบรมเจ้าหน้าที่กรมการข้าว เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากร ด้านการส่งเสริม จำนวน 2 รุ่น ๆ ละ 50 คน รวม 100 คน เพื่อเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ การทำหน้าที่วิทยากร

(2) การจัดประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงการดำเนินงาน โครงการ รวมทั้งร่วมจัดทำแผนปฏิบัติงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงาน ดังนี้

ก) ระดับส่วนกลาง จำนวน 1 ครั้ง โดยจัดสัมมนาเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด ทั้งจากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการข้าว

ข) ระดับภูมิภาค จำนวน 1-2 ครั้ง โดยให้จังหวัดจัดประชุม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลเพื่อวางแผนการดำเนินงาน และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน

(3) การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ก) การจัดทำสื่อสำหรับเจ้าหน้าที่และชาวนาชั้นนำ เพื่อให้ได้รับ ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีด้านข้าวอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยจัดทำสื่อ 5 ประเภท ได้แก่ จดหมายข่าวศูนย์ข้าวชุมชน ปีละ 6 ฉบับ ชุดสื่อวีดิทัศน์ และชุดโปสเตอร์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการผลิตข้าว ชุดสื่อผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และ โทรศัพท์เคลื่อนที่

ข) จัดงานรณรงค์การส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีข้าว จำนวน 2 ครั้ง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวนาชั้นนำ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เกษตรกรที่สนใจ และ วิทยากรของกรมการข้าวในสังกัดศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ได้มีโอกาสเผยแพร่ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ เทคโนโลยี ตลอดจนกฎหมายด้านข้าว

3.4.4 การกำกับดูแลการปฏิบัติงาน

1) การประชุมติดตามความก้าวหน้าและสรุปผลการดำเนินงาน โดยจัด ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับภูมิภาค 4 ภาคๆ ละ 2 ครั้ง รวม 8 ครั้ง

2) การติดตามให้คำแนะนำในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ และ ติดตามการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน

(1) จัดจ้างเหมาเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานโครงการด้านการติดตามนิเทศงาน การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล รวมทั้งประสานงานการดำเนินงานโครงการในส่วนกลาง

(2) การติดตามให้คำแนะนำในการดำเนินงาน ติดตามให้คำแนะนำในการผลิตเมล็ดพันธุ์และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว ฤดูละ 3-5 ครั้ง ดำเนินการโดย ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/ศูนย์วิจัยข้าว และติดตามการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน ในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อให้คำแนะนำในการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน ดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในระดับจังหวัด และอำเภอ

(3) การติดตาม นิเทศงาน และรายงานผล การติดตามนิเทศงาน เพื่อให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน และรายงานผล โดยการจัดทำระบบฐานข้อมูล และการรายงานผลการดำเนินงานร่วมกับระบบรายงานของกรมส่งเสริมการเกษตร

3.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.5.1 มีเมล็ดพันธุ์ดี จำนวน ศูนย์ละ 50 ตัน สำหรับกระจายพันธุ์ในฤดูต่อไป พื้นที่ 2,600 ไร่ คิดเป็นมูลค่าที่มีเงินหมุนเวียนในชุมชน 750,000 บาท/ศูนย์ ปี 2555 ดำเนินการ 350 ศูนย์ มูลค่ารวม 262,500,000 บาท (คิดเป็นราคา กิโลกรัมละ 15 บาท) และชาวนาได้รับประโยชน์ ประมาณ 24,500 ครัวเรือน มีเมล็ดพันธุ์ดีใช้ในปีต่อไป

3.5.2 ชาวนาที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี จำนวน 20 ราย มีรายได้เพิ่มขึ้นรายละ 5,000 บาท (คิดจากรายละ 2.5 ตัน ราคา 100,000 บาท/ศูนย์ และในปี 2555 ดำเนินการ 350 ศูนย์ คิดเป็นมูลค่าเพิ่มรวม 35,000,000 บาท (เพิ่มขึ้นตันละ 2,000 บาท)

3.5.3 ชาวนาสามารถผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดี จำนวน ศูนย์ละ 20 ราย มีการผลิตข้าวได้ต้นทุนต่ำและข้าวเปลือกมีคุณภาพดี

3.5.4 องค์กรเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความเข้มแข็งจากการบริหารจัดการกิจกรรมศูนย์ข้าวชุมชน และจัดการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาการผลิตข้าวร่วมกัน จำนวน 350 แห่ง

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

4.1.1 ความหมายของความคิดเห็น

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้หลายท่าน ดังนี้

ประวิตร ชูศรี (2542: 14) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจในการพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือประเด็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โคนอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2556: 9) อ้างถึงใน ประหยัด ไชยสิงห์ (2551: 11) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดๆ ของแต่ละบุคคล ข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการประเมินผลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล ที่เห็นว่ามัน่าจะเป็นจริง ซึ่งแสดงออกมาทางการพูด การเขียน โดยอาศัยความรู้ หรือประสบการณ์ ในการช่วยตัดสินใจ

ดังนั้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกของบุคคล ในด้านความคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจ จึงแสดงออกมาทางการพูด การเขียน โดยอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ในการช่วยตัดสินใจ คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นใจ

4.1.2 การวัดความคิดเห็น

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2556: 11) อ้างถึงใน วิเชียร เกตุสิงห์ (2541: 94-97) กล่าวว่า การใช้แบบสอบถามในการวัดระดับความคิดเห็น จะต้องให้ผู้ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ แบบสอบถามประเภทนี้นิยมสร้างตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งน้ำหนักของความคิดเห็นโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนนั้นขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นทางปฏิฐาน

นิตยา ตั้งศุภราช (2550: 28) อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 46-48) กล่าวว่า การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะและความคิดเห็นนั้น เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความรู้สึก ความเชื่อ และความพร้อมที่จะกระทำของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่เราต้องการวัด ซึ่งบอกได้โดยการให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกว่า เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างมาก กับข้อความ (statement) ที่แสดงถึงความรู้สึก ความเชื่อ และความพร้อมที่จะกระทำ ทฤษฎีพื้นฐานจะเป็นหลักในการสร้างข้อความ โดยสร้างข้อความให้คลุมสิ่งที่เราต้องการวัดและเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อ ความรู้สึก และพร้อมที่จะกระทำ

4.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับกลุ่มไว้หลายท่าน ดังนี้

บัณฑิตา ศรีมูลชัย (2547: 22) กล่าวว่า กลุ่ม คือ การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดและมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตลอดจนมีบรรทัดฐานที่กลุ่มได้กำหนดขึ้นมา เพื่อให้สมาชิกถือปฏิบัติ มีความสามัคคีกัน มีความผูกพันกัน มีการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิก และมีโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการติดต่อกันและการปฏิบัติระหว่างสมาชิก

สุชา จันทร์เอม (2533: 236-237) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกลุ่มไว้ ดังนี้

- 1) การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีสิ่งเร้าและสนใจตรงกัน หรือร่วมกิจกรรมในเวลาและสถานที่เดียวกัน
- 2) กลุ่ม คือ การรวมของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มีจุดประสงค์ กิจกรรมและมาตรฐานของพฤติกรรมร่วมกัน
- 3) สมาชิกของกลุ่มจะต้องมีความรู้สึก มีทัศนคติ และเป้าหมายเป็นกลุ่ม ไม่ใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
- 4) กลุ่มจะต้องมีการจัดระเบียบและโครงสร้างที่แน่นอน

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2556: 12) อ้างถึงใน ฉัฐพันธ์ เขจรนันท์ และคณะ (2545 : 77) กล่าวว่า การดำเนินการ หมายถึง กระบวนการในการสร้างคุณค่า ให้แก่ปัจจัยนำเข้า (input) ให้เป็นผลลัพธ์ (output) ที่มีราคา ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักของทุกองค์การในการที่จะผลิตและพัฒนาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดและเข้าถึงมือผู้บริโภค โดยเราสามารถกล่าวได้ว่า เป้าหมายหลักของการจัดการด้านการดำเนินงาน คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต หรือการเพิ่มผลิตภาพ (productivity) และการปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และความพอใจของลูกค้า

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความหมายกลุ่ม หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสามัคคีกัน มีความผูกพันกัน มีการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ โดยมีจุดประสงค์ที่แน่ชัด และเป้าหมายเป็นกลุ่ม ไม่ใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ร่วมกิจกรรมในเวลาและสถานที่เดียวกัน และจะต้องมีการจัดระเบียบและโครงสร้างที่แน่นอน

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จของกลุ่ม

ฤกษ์ชัย คุณูปการ และคณะ (2546: 142) กล่าวถึง องค์ประกอบของกลุ่มที่ทำให้กลุ่มทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกล่าวถึงสมาชิกและกลุ่ม ดังนี้

- 1) สมาชิกกลุ่มจะต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน
- 2) สมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กันดี มีความคุ้นเคยกันสนิทสนมกันเหมือนเป็นพวกเดียวกัน
- 3) มีมาตรฐานกลางที่กลุ่มกำหนดเป็นแนวปฏิบัติเหมือนกัน
- 4) มีผู้นำกลุ่มที่ทุกคนในกลุ่มยอมรับ

การพัฒนาคนในการทำงานที่มีประสิทธิภาพบุคคลต้องเข้าใจกลุ่มธรรมชาติของพฤติกรรมกลุ่ม และการทำงานเป็นทีม โดยตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่ม ดังนี้

- 1) ช่วยในการกระตุ้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพทั้งกันและกัน
- 2) ช่วยตรวจสอบ และลดความผิดพลาดของการทำงาน ทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจมากยิ่งขึ้น
- 3) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของบุคคลภายในกลุ่มสร้างความอบอุ่น
- 4) ช่วยประเมินงานและพัฒนางานร่วมกัน ลดเวลาการนิเทศงาน
- 5) ช่วยเพิ่มผลผลิตในองค์การ
- 6) มีโครงสร้าง วัฒนธรรม ประเพณีใช้ภายในกลุ่ม

บุญมั่น ธนาสุภวัฒน์ (2537: 50-51) กล่าวถึง ลักษณะกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไว้ดังนี้

- 1) บรรยากาศในการทำงานมีลักษณะไม่เป็นทางการ มีความสะดวกสบายและไม่ตึงเครียด
- 2) สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมอภิปรายถึงปัญหาหรืองานของกลุ่ม
- 3) สมาชิกทุกคนในกลุ่มยอมรับแผนงานกลุ่ม
- 4) สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้นแนวความคิดต่างๆจึงเป็นที่เปิดเผยในกลุ่ม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความสำเร็จของกลุ่ม คือ การทำงานร่วมกันของกลุ่มและสมาชิก จะต้องมีความมุ่งหมายร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันดี และมีความคุ้นเคยกันสนิทสนมกันทำงานร่วมกันในกลุ่ม ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และต้องมีผู้นำกลุ่มที่ทุกคนในกลุ่มยอมรับ จึงจะทำให้กลุ่มทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

วิภา จิระวัฒน์ (2554: บทคัดย่อ) ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงาน ศูนย์ข้าวชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาประถมศึกษา อายุเฉลี่ย 52.33 ปี มีพื้นที่นาเฉลี่ย 37.14 ไร่ มีพื้นที่รวมโครงการฯ โดยเฉลี่ย 5.98 ไร่

ชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555: 71-74) ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงาน ของศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดราชบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.61 ปี จบ การศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าหรือเท่ากับประถมศึกษา มีขนาดพื้นที่การเพาะปลูกข้าวเฉลี่ย 23.35 ไร่ มีรายได้จากการเพาะปลูกข้าวเฉลี่ย 287,893.40 บาท/ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทาง สังคม

เกียรติพร ศรีชนะ (2545: 34-39) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.44 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีประสบการณ์ในการทำนา เฉลี่ย 31.85 ปี และมีพื้นที่ทำนาทั้งหมด เฉลี่ย 22.58 ไร่ พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 7.71 ไร่

5.2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

วิภา จิระวัฒน์ (2554: บทคัดย่อ) ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงาน ศูนย์ข้าวชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการ ดำเนินงานศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน เห็นด้วยมากกับการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านนโยบาย คณะกรรมการ การปฏิบัติงานตามโครงการฯ สมาชิกผู้ร่วมโครงการฯ และเห็นด้วยปานกลางใน ด้านการได้รับการสนับสนุนในการดำเนินการ โครงการฯของภาครัฐ

ชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555: 87-88) ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงาน ของศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดราชบุรี พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าว ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ดังนี้ ด้านการดำเนินงานผลิตและ กระจายพันธุ์ข้าว เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก คือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร เป็นการฝึกให้เกษตรกรได้มีโอกาสคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ด้านการ บริหารศูนย์ข้าวชุมชน เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก คือ การจัดเวทีชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมจาก

ทุกภาคส่วน ทำให้มีการระดมความคิดได้อย่างครอบคลุมทุกประเด็น ด้านการดำเนินกองทุนหมุนเวียนศูนย์ข้าวชุมชน เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก คือ การจัดทำบัญชีควบคุมการรับ-จ่ายของกองทุนหมุนเวียนให้เป็นปัจจุบัน และด้านการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก คือ การสร้างเครือข่าย เป็นการเชื่อมโยงแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชนิดต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาเป็นธุรกิจเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

เกียรติพร ศรีชนะ (2545: 57-66) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดตั้งองค์กรเกษตรกร เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ การกำหนดให้เกษตรกรเป็นผู้กร่างระเบียบข้อบังคับขึ้นใช้เองในศูนย์ผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน การดำเนินงานกองทุนหมุนเวียน เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ ทางราชการมอบให้เกษตรกรสมาชิกศูนย์ฯ เป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และเกษตรกรสมาชิกศูนย์ฯ จะต้องชำระหนี้ให้แก่กองทุนศูนย์ฯ ร้อยละ 20 ของผลผลิต องค์ประกอบของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ การใช้แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ฯ เป็นแปลงสาธิต และใช้ศูนย์ฯ เป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ดีในท้องถิ่น การคัดเลือกพื้นที่และเกษตรกร เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ คัดเลือกจากความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นอันดับแรก การรวบรวมผลิตผล เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ การมอบให้เกษตรกรรวบรวมผลิตผลเข้ากองทุนศูนย์ฯ และการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ฯ วิธีการกระจายพันธุ์ เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ช่วงระยะเวลาการกระจายพันธุ์ เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ ศูนย์เก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ไว้ก่อนเพื่อตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ การถ่ายทอดเทคโนโลยี เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ การเลือกใช้พันธุ์ การจัดการน้ำ และการเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก การดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกร เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ โรงเรียนเกษตรกรสอนให้รู้จักสำรวจแปลงนา นำตัวอย่างของจริงมาพิสูจน์ทราบ และการถ่ายทอดความรู้โดยนำเอากระบวนการโรงเรียนเกษตรกรไปใช้ และการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืช เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์จากศูนย์ขยายพันธุ์พืชหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

5.3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

วิภา จิระวัฒน์ (2554: บทคัดย่อ) ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกมีปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มของคณะกรรมการ โดยเฉพาะการรวบรวมผลิตผลเพื่อกระจายพันธุ์ โรคและแมลง กัยธรรมชาติ และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน โดยมีการประสานงานและบูรณาการกับองค์กรท้องถิ่น

ชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555:113-114) ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาด้านการดำเนินงานผลิตและกระจายพันธุ์ข้าว คือ ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตข้าว เช่น ถานตากข้าว โรงอบเมล็ดพันธุ์ เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ และเทคโนโลยีการผลิตข้าวต่างๆ ปัญหาด้านการบริหารศูนย์ข้าวชุมชน คือ การจัดเวทีชุมชนของศูนย์ข้าวชุมชนยังน้อยเกินไป ทำให้การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนและการประสานงานระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ปัญหาด้านการดำเนินกองทุนหมุนเวียน ศูนย์ข้าวชุมชน คือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง และเงินทุนหรืองบประมาณจากภาครัฐไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อใช้ในการซื้อปัจจัย เช่น ปุ๋ย หรือสารเคมี และปัญหาด้านการสร้างเครือข่าย ศูนย์ข้าวชุมชน คือ คณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนไม่ไปอบรม และไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ ดังนั้น เกษตรกรเสนอแนะว่า ควรให้เจ้าหน้าที่หรือวิทยากรทางด้านการตลาด ด้านการผลิตเมล็ดข้าวพันธุ์ดี เข้ามาดูแลให้คำแนะนำและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ข้าวใหม่ ๆ ที่มีความต้านทานโรค การรักษาโรคและแมลงศัตรูข้าว และสนับสนุนงบประมาณแก่ศูนย์ข้าวชุมชนเพิ่มมากขึ้นแล้ว กลับมาเป็นกองทุนหมุนเวียน รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อใช้ในการผลิตและขยายพื้นที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

เกียรติพร ศรีชนะ (2545: 57-66) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาสำคัญของเกษตรกร คือ ปัญหาเกี่ยวกับราคาข้าวตกต่ำ และราคาไม่แน่นอน ซึ่งสาเหตุมาจากข้าวมีคุณภาพต่ำ ดังนั้น เกษตรกรเสนอแนะว่า ควรมีการแก้ไขปัญหาด้านข้าวมีคุณภาพต่ำ โดยการเข้ามาตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรสมาชิกศูนย์ฯทุกปี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อบริการ โดยวิธีจำหน่ายให้แก่ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีการบูรณาการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ คือ เกษตรจังหวัด และพาณิชย์จังหวัด ในการซื้อ - ขายข้าว และมีการประชาสัมพันธ์ทุกระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน ในปี 2554 - 2556 จำนวน 9 ศูนย์ๆ ละ 20 คน จำนวน 180 คน ดำเนินงานในพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอสองพี่น้อง อำเภอเดิมบางนางบวช และอำเภอสามชูก ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 รายชื่อศูนย์ข้าวชุมชน และจำนวนประชากร

อำเภอ	กลุ่ม	จำนวนสมาชิก (คน)
อำเภอเมือง	ศูนย์ข้าวชุมชนหัวไม้ซุง	20
	ศูนย์ข้าวชุมชนสวนแดง	20
	ศูนย์ข้าวชุมชนหนองขาม	20
อำเภอหนองหญ้าไซ	ศูนย์ข้าวชุมชนหนองจิกยาว	20
	ศูนย์ข้าวชุมชนบ่อหว่า	20
อำเภอดอนเจดีย์	ศูนย์ข้าวชุมชนรัศมีดอนเจดีย์	20
อำเภอสองพี่น้อง	ศูนย์ข้าวชุมชนนิคมการเกษตรข้าวสุพรรณบุรี	20
อำเภอเดิมบางนางบวช	ศูนย์ข้าวชุมชนจ้อยโพธิ์	20
อำเภอสามชูก	ศูนย์ข้าวชุมชนดงนุ่น	20
รวม	9 ศูนย์	180

1.2 กลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้ทำการสุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) เนื่องจาก ศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีเข้าร่วม โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข่าวชุมชนในปี 2554 - 2556 จำนวน 9 ศูนย์ แต่มีเพียง 8 ศูนย์ ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข่าวชุมชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการดำเนินงานมาแล้วอย่างครบวงจร ส่วนอีก 1 ศูนย์ คือ ศูนย์ข่าวชุมชนหนองขาม อำเภอเมือง เพ็ญเข้าร่วมโครงการฯ ในปี 2556 ซึ่งเริ่มมีการดำเนินงาน จึงกำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพียง 8 ศูนย์ เท่านั้น ได้สมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 รายชื่อศูนย์ข่าวชุมชนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อำเภอ	กลุ่ม	จำนวนสมาชิก (คน)
อำเภอเมือง	ศูนย์ข่าวชุมชนหัวไม้ซุง	20
	ศูนย์ข่าวชุมชนสวนแดง	20
อำเภอหนองหญ้าไซ	ศูนย์ข่าวชุมชนหนองจิกยาว	20
	ศูนย์ข่าวชุมชนบ่อหว่า	20
อำเภอดอนเจดีย์	ศูนย์ข่าวชุมชนรักษ์ดอนเจดีย์	20
อำเภอสองพี่น้อง	ศูนย์ข่าวชุมชนนิคมการเกษตรข่าวสุพรรณบุรี	20
อำเภอเดิมบางนางบวช	ศูนย์ข่าวชุมชนขุ้ยโพธิ์	20
อำเภอสามชุก	ศูนย์ข่าวชุมชนดงนุ่น	20
รวม	8 ศูนย์	160

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์และการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (close-ended question) และปลายเปิด (open-ended question) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่คำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางสังคม ประสบการณ์ในการทำงาน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน การรับข่าวสารทางการเกษตร พื้นที่ในการปลูกข้าว พื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ ผลผลิตต่อไร่ การเก็บเมล็ดพันธุ์ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน และด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์การบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและอื่นๆ โดยให้สมาชิกศูนย์ฯ แสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่ในระดับใดต่อคำถามแต่ละข้อ โดยแบ่งระดับการเห็นด้วยเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 คะแนน	=	เห็นด้วยมากที่สุด
4 คะแนน	=	เห็นด้วยมาก
3 คะแนน	=	เห็นด้วยปานกลาง
2 คะแนน	=	เห็นด้วยน้อย
1 คะแนน	=	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีคำถามเกี่ยวกับปัญหาในด้านการเตรียมการ ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์การบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและอื่น ๆ เป็นลักษณะคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบ ลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิด เพื่อให้สมาชิกตอบคำถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

2.2 การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ หลังจากสร้างแบบสัมภาษณ์แล้ว ได้ทำการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์เพื่อหาความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) และปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจ และมีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.1 นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วไปทดสอบ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนหนองขาม อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เข้าร่วมโครงการ

พัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข่าวชุมชน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ในส่วนของตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชน ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.9650 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูง

2.2.2 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งได้รับคำแนะนำในการแก้ไขแบบสัมภาษณ์จนสมบูรณ์ และมีความถูกต้อง จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 ราย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล ณ ศูนย์ข่าวชุมชน จำนวน 8 ศูนย์ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ติดต่อประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือในการกำหนดนัดกับสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์

3.2 จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย เพื่อให้เกษตรกรร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน และกล่าวขอบคุณเมื่อสิ้นสุดการสอบถาม

3.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2557 เก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน จำนวน 160 ราย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ จัดหมวดหมู่ และลงรหัสข้อมูลเพื่อประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางสังคม ประสบการณ์ในการทำงาน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน การรับข่าวสารด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ พื้นที่ในการทำนา พื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ ผลผลิตต่อไร่

การเก็บเมตริกซ์ การจำหน่ายเมตริกซ์ และรายได้จากการจำหน่ายเมตริกซ์ ใช้ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชน และคณะกรรมการ และด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์การบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและอื่นๆ ใช้ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับระดับ “เห็นด้วย” ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ระดับ 4.21 - 5.00 หมายถึง สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 3.41 - 4.20 หมายถึง สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ระดับ 2.61 - 3.40 หมายถึง สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 1.81 - 2.60 หมายถึง สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย

ระดับ 1.00 - 1.80 หมายถึง สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

4.3 ปัญหา ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชน ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์กรบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและอื่น ๆ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 8 ศูนย์ ๆ ละ 20 คน รวม 160 คน ผู้วิจัยได้รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

1.1 สภาพทางสังคมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.1 ตำแหน่งทางสังคม ตำแหน่งในศูนย์ข้าวชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ประสิทธิภาพในการทำงาน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.3 เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ และระดับการศึกษา ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

	n=160	
เพศ อายุ และระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ (ราย)
1. เพศ		
ชาย	81	50.6
หญิง	79	49.4

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n=160						
เพศ อายุ และระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	Min	Max	\bar{x}	S.D.
2. อายุ (ปี)			28	74	51.04	8.848
น้อยกว่า 36	10	6.2				
36 - 45	32	20.0				
46 - 55	67	41.9				
56 - 65	43	26.9				
มากกว่า 65	8	5.0				
3. ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	123	76.9				
มัธยมศึกษาตอนต้น	18	11.2				
มัธยมศึกษาตอนปลาย	12	7.5				
อนุปริญญา	4	2.5				
ปริญญาตรี	2	1.2				
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.6				

จากตารางที่ 4.1 เพศ อายุ และระดับการศึกษา ของสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน
ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เพศ สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.6) เป็นเพศชาย และที่เหลือสมาชิกร้อยละ 49.4 เป็นเพศหญิง

อายุ สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเกือบครึ่ง (ร้อยละ 41.9) มีอายุระหว่าง 46-55 ปี รองลงมา (ร้อยละ 26.9) มีอายุระหว่าง 56-65 ปี ร้อยละ 20.0 มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี ร้อยละ 6.2 มีอายุน้อยกว่า 36 ปี และสมาชิกเพียงร้อยละ 5.0 มีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป ตามลำดับ โดยสมาชิกมีอายุน้อยที่สุด 28 ปี มากที่สุด 74 ปี และอายุเฉลี่ย 51.04 ปี

ระดับการศึกษา สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนมากกว่าสามในสี่เล็กน้อย (ร้อยละ 76.9) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา (ร้อยละ 11.2) จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.5 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 2.5 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา และมีสมาชิกเพียงร้อยละ 1.2 และ ร้อยละ 0.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ตำแหน่งทางสังคม และตำแหน่งในศูนย์ข้าวชุมชนของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

n=160

ตำแหน่งทางสังคมและตำแหน่งในศูนย์ข้าวชุมชน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่ง	118	73.8
มีตำแหน่ง*	42	27.4
คณะกรรมการหมู่บ้าน	22	13.8
กำนัน	2	1.2
สมาชิก อ.บ.ต	2	1.2
ผู้ใหญ่บ้าน	1	0.6
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	5	3.1
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	7	4.4
หมอดินอาสา	5	3.1
2. ตำแหน่งในศูนย์ข้าวชุมชน		
ไม่มีตำแหน่ง	107	66.9
มีตำแหน่ง	53	33.2
ประธาน	7	4.4
รองประธาน	6	3.8
เลขานุการ	5	3.1
เหรัญญิก	3	1.9
ประชาสัมพันธ์	5	3.1
คณะกรรมการ	27	16.9

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.2 ตำแหน่งทางสังคม และตำแหน่งในศูนย์ข้าวชุมชนของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตำแหน่งทางสังคม สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 73.8) ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนร้อยละ 27.4 มีตำแหน่งทางสังคม โดยสมาชิกร้อยละ 13.8 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 4.4 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 3.1 เท่ากัน เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและหมอดินอาสา และสมาชิกเพียงร้อยละ 1.2 เท่ากัน และร้อยละ 0.6 เป็นกำนันและสมาชิก อ.บ.ต และผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

ตำแหน่งในศูนย์ข่าวชุมชน สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนประมาณสองในสาม (ร้อยละ 66.9) ไม่มีตำแหน่งในศูนย์ข่าวชุมชน และสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนร้อยละ 33.2 มีตำแหน่งในศูนย์ข่าวชุมชน โดยสมาชิกร้อยละ 16.9 เป็นคณะกรรมการ ร้อยละ 4.4 เป็นประธาน ร้อยละ 3.8 เป็นรองประธาน ร้อยละ 3.1 เท่ากัน เป็นเลขานุการและประชาสัมพันธ์ และสมาชิกเพียงร้อยละ 1.9 เป็นเหรัญญิก

ตารางที่ 4.3 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน และประสบการณ์ในการทำงานของสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน

n=160						
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน และประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	Min	Max	\bar{x}	S.D.
1. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ (ปี)			2	16	8.42	4.958
น้อยกว่า 4	60	37.5				
4 - 8	12	7.5				
9 - 13	50	31.2				
มากกว่า 13	38	23.8				
2. ประสบการณ์ในการทำงาน (ปี)			10	55	26.40	10.366
น้อยกว่า 11	13	8.1				
11 - 20	51	31.9				
21 - 30	48	30.0				
31 - 40	41	25.6				
มากกว่า 40	7	4.4				

จากตารางที่ 4.3 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน และประสบการณ์ในการทำงานของสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน มีสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนมากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 37.5) เป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนน้อยกว่า 4 ปี รองลงมา (ร้อยละ 31.2) เป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนระหว่าง 9 - 13 ปี ร้อยละ 23.8 เป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนมากกว่า 13 ปี และสมาชิกเพียงร้อยละ 7.5 เป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนอยู่ระหว่าง 4 - 8 ปี ตามลำดับ โดยระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนน้อยที่สุด 2 ปี มากที่สุด 16 ปี และระยะเวลาเฉลี่ย 8.42 ปี

ประสบการณ์ในการทำงาน สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.9)

มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11- 20 ปี รองลงมา ร้อยละ 30.0 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 21 - 30 ปี ร้อยละ 25.6 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 31 - 40 ปี ร้อยละ 8.1 มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 11 ปี และสมาชิกเพียงร้อยละ 4.4 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 40 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยที่สุด 10 ปี มากที่สุด 55 ปี และประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 26.40 ปี

ตารางที่ 4.4 เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน *

เหตุผล	n=160	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต้องการมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีไว้ปลูก	135	84.4
ต้องการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ได้ราคาสูง	97	60.6
ต้องการมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ได้มาตรฐาน	94	58.8
รวมกันซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร	40	25.0
ได้รับความรู้และข่าวสาร	83	51.9

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.4 เหตุผลที่เป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เหตุผลที่เป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน จากการสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน โดยสมาชิกอาจตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.4) เข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเพราะต้องการมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีไว้ปลูกเอง รองลงมา (ร้อยละ 60.6) ต้องการจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูง ร้อยละ 58.8 ต้องการมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีได้มาตรฐาน ร้อยละ 51.9 ต้องการอยากได้รับความรู้และรับข่าวสาร และสมาชิกร้อยละ 25.0 ต้องการรวมกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

ตารางที่ 4.5 แหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ *

แหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสาร	n=160	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	138	86.2
เจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยข้าว	136	85.0
วารสาร	36	22.5
เอกสาร/แผ่นพับ/ใบปลิว	36	22.5
อินเทอร์เน็ต	11	6.9
หนังสือพิมพ์	11	6.9
การฝึกอบรม	92	57.5
การทัศนศึกษาดูงาน	63	39.4
วิทยุกระจายเสียง	12	7.5
โทรทัศน์	27	16.9
การเข้าชมนิทรรศการ	44	27.5

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.5 แหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

แหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ จากการสัมภาษณ์ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน โดยสมาชิกอาจตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.2) ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา (ร้อยละ 85.0) ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยข้าว ร้อยละ 57.5 ได้รับข่าวสารจากการฝึกอบรม ร้อยละ 39.4 ได้รับข่าวสารจากการทัศนศึกษา ร้อยละ 27.5 ได้รับข่าวสารจากการเข้าชมนิทรรศการ ร้อยละ 22.5 เท่ากัน ได้รับข่าวสารจากวารสารและเอกสาร/แผ่นพับ/ใบปลิว ร้อยละ 16.9 ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ ร้อยละ 7.5 ได้รับข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียง และสมาชิกเพียงร้อยละ 6.9 เท่ากัน ได้รับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตและหนังสือพิมพ์

1.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ประกอบด้วย พื้นที่ทำนา พื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.6 พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ ผลการวิเคราะห์

ปรากฏดังตารางที่ 4.7 และผลผลิตข้าวเฉลี่ย การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.6 พื้นที่ทำนาและพื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

n=160						
พื้นที่ทำนาและพื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	Min	Max	\bar{x}	S.D.
1. พื้นที่ทำนา (ไร่)			10	70	27.03	15.352
น้อยกว่า 16	53	33.1				
16 - 30	57	35.6				
31 - 45	27	16.9				
มากกว่า 45	23	14.4				
1.1 พื้นที่ของตนเอง						
ไม่มี	30	18.8				
มี (ไร่)	130	81.2	2	70	20.66	14.029
น้อยกว่า 11	49	30.6				
11 - 20	30	18.7				
21 - 30	28	17.5				
มากกว่า 30	23	14.4				
1.2 พื้นที่เช่า						
ไม่มี	76	47.5				
มี (ไร่)	84	52.5	4	64	19.39	13.121
น้อยกว่า 11	34	21.3				
11 - 20	25	15.6				
21 - 30	13	8.1				
มากกว่า 30	12	7.5				
2. พื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์(ไร่)			2	48	11.55	9.272
น้อยกว่า 11	120	75.0				
11 - 20	21	13.1				
21 - 30	12	7.5				
มากกว่า 30	7	4.4				

จากตารางที่ 4.6 พื้นที่ทำนาและพื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

พื้นที่ทำนา พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 35.6) มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด 16 - 30 ไร่ รองลงมา (ร้อยละ 33.1) มีพื้นที่ทำนาทั้งหมดน้อยกว่า 16 ไร่ ร้อยละ 16.9 มีพื้นที่ทำนา ทั้งหมดระหว่าง 30 - 45 ไร่ และสมาชิกร้อยละ 14.4 มีพื้นที่ทำนาทั้งหมดมากกว่า 45 ไร่ โดยสมาชิกมีพื้นที่ทำนาน้อยที่สุด 10 ไร่ มากที่สุด 70 ไร่ และพื้นที่นาเฉลี่ย 27.03 ไร่

พื้นที่ทำนาที่เป็นของตนเอง พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.2) มีพื้นที่ของตนเองสำหรับการทำนาโดยสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 37.7) มีพื้นที่ทำนาที่เป็นของตนเองน้อยกว่า 11 ไร่ รองลงมา (ร้อยละ 23.1) มีพื้นที่ทำนาที่เป็นของตนเองระหว่าง 11 - 20 ไร่ ร้อยละ 21.5 มีพื้นที่ทำนาที่เป็นของตนเองระหว่าง 21 - 30 ไร่ และสมาชิกร้อยละ 17.7 มีพื้นที่ทำนาที่เป็นของตนเองมากกว่า 30 ไร่ โดยสมาชิกมีพื้นที่ทำนาที่เป็นของตนเองน้อยที่สุด 2 ไร่ มากที่สุด 70 ไร่ และพื้นที่ทำนาที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 20.66 ไร่

พื้นที่ทำนาที่เป็นพื้นที่เช่า พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 52.5) เช่าพื้นที่สำหรับการทำนา โดยสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 40.5) เช่าพื้นที่ในการทำนาน้อยกว่า 11 ไร่ รองลงมา (ร้อยละ 29.8) เช่าพื้นที่ในการทำนา ระหว่าง 11 - 20 ไร่ ร้อยละ 15.5 เช่าพื้นที่ในการทำนา ระหว่าง 21 - 30 ไร่ และสมาชิกร้อยละ 14.3 เช่าพื้นที่ในการทำนามากกว่า 30 ไร่ โดยพื้นที่ทำนาที่เป็นพื้นที่เช่า น้อยที่สุด 4 ไร่ มากที่สุด 64 ไร่ และพื้นที่เฉลี่ย 19.39 ไร่

พื้นที่ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ พบว่า ในฤดูกาลที่ผ่านมาสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนสามในสี่ (ร้อยละ 75.0) มีพื้นที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ น้อยกว่า 11 ไร่ รองลงมา (ร้อยละ 13.1) มีพื้นที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ 11-20 ไร่ สมาชิกร้อยละ 7.5 มีพื้นที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ 21-30 ไร่ และมีเพียงร้อยละ 4.4 มีพื้นที่ทั้งหมดในการผลิตเมล็ดพันธุ์มากกว่า 30 ไร่ขึ้นไป ตามลำดับ โดยสมาชิกมีพื้นที่ทั้งหมดในการผลิตเมล็ดพันธุ์น้อยที่สุด 2 ไร่ มากที่สุด 48 ไร่ และพื้นที่เฉลี่ย 11.55 ไร่

ตารางที่ 4.7 พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)	
กข31	59	36.9
กข41	37	23.1
กข47	39	24.4
กข49	7	4.4
ปทุมธานี1	9	5.6
พิษณุโลก2	9	5.6

n=160

จากตารางที่ 4.7 พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

พันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 36.9) ใช้พันธุ์ กข 31 รองลงมา (ร้อยละ 24.4) ใช้พันธุ์ กข 47 ร้อยละ 23.1 ใช้พันธุ์ กข 41 ร้อยละ 5.6 เท่ากัน ใช้พันธุ์ปทุมธานี 1 และพันธุ์พิษณุโลก 2 และสมาชิกเพียงร้อยละ 4.4 ใช้พันธุ์กข 49

ตารางที่ 4.8 ผลผลิตข้าวเฉลี่ย การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

ผลผลิตข้าวเฉลี่ย การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	Min	Max	\bar{x}	S.D.
1. ผลผลิตข้าวเฉลี่ย(กิโลกรัม/ไร่)			700	1,100	915.75	101.464
น้อยกว่า 800	52	32.5				
801 - 900	29	18.1				
901 – 1,000	68	42.5				
มากกว่า 1,000	11	6.9				

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=160

ผลผลิตข้าวเฉลี่ย การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว ไว้ทำพันธุ์ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	Min	Max	\bar{x}	S.D.
2. การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ ในปีต่อไป						
ไม่ได้เก็บ	71	44.4				
เก็บ (กิโลกรัม)	89	55.6	250	2,500	831.74	542.800
น้อยกว่า 501	35	21.9				
501 - 1,000	36	22.5				
มากกว่า 1,000	18	11.2				
3. การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์						
ไม่จำหน่าย	0.0	0.0				
จำหน่าย*	160.0	100.0				
ศูนย์ข้าวชุมชน	27	16.9				
สมาชิกในกลุ่ม	50	31.2				
โรงสี	93	58.1				
ร้านจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	5	3.1				
เกษตรกรในชุมชน	7	4.4				
ศูนย์เมล็ดพันธุ์	1	0.6				
4. รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์(บาท)						
น้อยกว่า 50,001	45	28.1				
50,001 - 100,000	47	29.4				
100,001 - 150,000	32	20.0				
150,001 - 200,000	17	10.6				
มากกว่า 200,000	19	11.9				
			20,000	380,000	112,990	87,155

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.8 ผลผลิตข้าวเฉลี่ย การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ผลผลิตข้าวเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่) พบว่า ในฤดูกาลที่ผ่านมาสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เก็บครั้ง (ร้อยละ 42.5) มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 901 - 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา (ร้อยละ 32.5) มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยน้อยกว่า 801 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 18.1 มีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 801 - 900 กิโลกรัมต่อไร่ และสมาชิกเพียงร้อยละ 6.9 มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยมากกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ขึ้นไป ตามลำดับ โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีผลผลิตข้าวน้อยที่สุด 700 กิโลกรัมต่อไร่ มากที่สุด 1,100 กิโลกรัมต่อไร่ และผลผลิตข้าวเฉลี่ย 915.75 กิโลกรัมต่อไร่

การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ ในปีต่อไป พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเก็บครั้ง (ร้อยละ 44.4) ไม่เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป แต่มีสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 55.6) เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนร้อยละ 22.5 มีการเก็บพันธุ์ไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป ระหว่าง 501 -1,000 กิโลกรัม รองลงมา (ร้อยละ 21.9) มีการเก็บพันธุ์ไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป น้อยกว่า 501 กิโลกรัม และร้อยละ 11.25 มีการเก็บพันธุ์ไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป มากกว่า 1,000 กิโลกรัม โดยสมาชิกมีการเก็บพันธุ์ไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป น้อยที่สุด 250 กิโลกรัม มากที่สุด 2,500 กิโลกรัม และเก็บพันธุ์เฉลี่ย 831.74 กิโลกรัม

การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 58.1) จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับโรงสี รองลงมา (ร้อยละ 31.2) จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกในศูนย์ข้าวชุมชน ร้อยละ 16.9 จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับศูนย์ข้าวชุมชน ร้อยละ 4.4 จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับเกษตรกรในชุมชน สมาชิกเพียงร้อยละ 3.1 และ 0.6 จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับร้านจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ

รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 29.4) มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ระหว่าง 50,001-100,000 บาท รองลงมา (ร้อยละ 28.1) มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์น้อยกว่า 50,001 บาท ร้อยละ 20.0 มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ระหว่าง100,001-150,000 บาท ร้อยละ 11.9 มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์มากกว่า 200,000 บาท และสมาชิกเพียงร้อยละ 10.6 มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ระหว่าง 150,001 - 200,000 บาท โดยสมาชิกมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์น้อยที่สุด 20,000 บาท มากที่สุด 380,000 บาท และรายได้เฉลี่ย 112,990 บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรีใน 3 ประเด็น ได้แก่

2.1 ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.9

2.2 ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.10

2.3 ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน ซึ่งแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ความคิดเห็นด้านการเตรียมการ ความคิดเห็นด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ความคิดเห็นด้านการกระจายพันธุ์ ความคิดเห็นด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ความคิดเห็นด้านองค์การบริหารและชุมชน ความคิดเห็นด้านกองทุนหมุนเวียน และความคิดเห็นด้านการตลาดและอื่นๆ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน

ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	\bar{x} (S.D.)	ความหมาย
			4.29 (0.767)	เห็นด้วยมากที่สุด
1. จัดตั้งเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง	0 (0.0)	160 (100.0)	4.33 (0.759)	เห็นด้วยมากที่สุด
2. จัดตั้งเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่เกษตรกรด้วยกันเอง	0 (0.0)	160 (100.0)	4.27 (0.784)	เห็นด้วยมากที่สุด
3. จัดตั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดี	0 (0.0)	160 (100.0)	4.36 (0.723)	เห็นด้วยมากที่สุด
4. จัดตั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	0 (0.0)	160 (100.0)	4.21 (0.803)	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน
ปรากฏผลดังนี้

ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยทั้งหมดและเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) และเมื่อ พิจารณารายประเด็น พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น คือ (1) ศูนย์ข้าวชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดี (ค่าเฉลี่ย 4.36) (2) ศูนย์ข้าวชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพไว้ใช้เอง (ค่าเฉลี่ย 4.33) (3) ศูนย์ข้าวชุมชน จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่เกษตรกรด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.27) และ (4) ศูนย์ข้าวชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.21)

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการ

n=160

ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าว ชุมชนและคณะกรรมการ	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	\bar{x} (S.D.)	ความหมาย
1. ศูนย์ข้าวชุมชน			4.17 (0.830)	เห็นด้วยมาก
1.1 เป็นแหล่งผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	0 (0.0)	160 (100.0)	4.33 (0.776)	เห็นด้วยมากที่สุด
1.2 เป็นแหล่งกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ไปสู่เกษตรกรในชุมชน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.31 (0.728)	เห็นด้วยมากที่สุด
1.3 เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด เทคโนโลยีการผลิตข้าว	0 (0.0)	160 (100.0)	4.21 (0.811)	เห็นด้วยมากที่สุด
1.4 เป็นแหล่งจัดหาปัจจัยการผลิตให้กับ สมาชิก	0 (0.0)	160 (100.0)	4.08 (0.885)	เห็นด้วยมาก
1.5 เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย	0 (0.0)	160 (100.0)	3.97 (0.910)	เห็นด้วยมาก
1.6 เป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของ หน่วยงานราชการ การรายงานสถานการณ์ การผลิต ข้อมูลเตือนภัย เผยแพร่ข้อมูล	0 (0.0)	160 (100.0)	4.15 (0.850)	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n=160

	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	ระดับความคิดเห็น	
			\bar{x}	ความหมาย
ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข่าวชุมชนและคณะกรรมการ	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	(S.D.)	
2. คณะกรรมการศูนย์ข่าวชุมชน			4.01 (0.915)	เห็นด้วยมาก
2.1 กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.07 (0.879)	เห็นด้วยมาก
2.2 กำหนดแผน เป้าหมาย ในการปฏิบัติงานของศูนย์ข่าวชุมชน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.00 (0.907)	เห็นด้วยมาก
2.3 จัดหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม	0 (0.0)	160 (100.0)	3.97 (0.91)	เห็นด้วยมาก
2.4 กำหนดระเบียบกองทุน เพื่อสร้างหลักเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์กองทุน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.01 (0.904)	เห็นด้วยมาก
2.5 วางแผนการกระจายพันธุ์ ในแต่ละปี มีการประชาสัมพันธ์ และจัดหาตลาด	0 (0.0)	160 (100.0)	3.95 (0.927)	เห็นด้วยมาก
2.6 วางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ ทั้งชนิดและปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด	0 (0.0)	160 (100.0)	4.01 (0.967)	เห็นด้วยมาก
2.7 ตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์และคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ให้เป็นไปตามเงื่อนไข	0 (0.0)	160 (100.0)	4.06 (0.902)	เห็นด้วยมาก
2.8 จัดทำทะเบียนสมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	4.07 (0.928)	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข่าวชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ข่าวชุมชน ปรากฏผลดังนี้

ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข่าวชุมชนและคณะกรรมการ ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยทั้งหมดและเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) เมื่อพิจารณารายประเด็น ปรากฏผลดังนี้

ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข่าวชุมชน ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า

สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ใน 3 ประเด็น คือ (1) เป็นแหล่งผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (ค่าเฉลี่ย 4.33) (2) เป็นแหล่งกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปสู่เกษตรกรในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.31) และ (3) เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.21) และสมาชิกเห็นด้วยในระดับมาก 3 ประเด็น คือ (1) เป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานราชการในการรายงานสถานการณ์การผลิต ข้อมูลเตือนภัย เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 4.15) (2) เป็นแหล่งจัดหาปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.08) และ (3) เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.97)

ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น คือ (1) กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน และ (2) จัดทำทะเบียนสมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 4.07 เท่ากัน) (3) ตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์และคุณภาพเมล็ดพันธุ์ให้เป็นไปตามเงื่อนไข (ค่าเฉลี่ย 4.06) (4) กำหนดระเบียบกองทุนเพื่อสร้างหลักเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์กองทุน และ (5) วางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้งชนิดและปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 4.01 เท่ากัน) (6) กำหนดแผน เป้าหมายในการปฏิบัติงานของศูนย์ข้าวชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.00) (7) จัดหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.97) และ (8) วางแผนการกระจายพันธุ์ในแต่ละปี มีการประชาสัมพันธ์ และจัดหาตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.95)

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

				n=160
ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	\bar{x} (S.D.)	ความหมาย
1. ด้านการเตรียมการ			4.10	เห็นด้วยมาก
			(0.890)	
1.1 พื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ มีพื้นที่ติดต่อกัน	2 (1.2)	158 (98.7)	3.97 (0.957)	เห็นด้วยมาก
1.2 พื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องมีสภาพดินดี มีน้ำชลประทาน ไหลผ่าน ไม่เกิดภาวะน้ำท่วม	0 (0.0)	160 (100.0)	4.16 (0.853)	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n=160

ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของ ศูนย์ข่าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	\bar{x} (S.D.)	ความหมาย
1.3 พื้นที่ที่จัดทำแปลง ชุมชน เกษตรกร ต้องมีความสนใจ พร้อมทั้งจะเข้าร่วม โครงการ เพื่อจัดทำแปลงตามเป้าหมายพื้นที่ที่กำหนด	0 (0.0)	160 (100.0)	4.20 (0.876)	เห็นด้วยมาก
1.4 พื้นที่ที่จัดตั้งศูนย์ข่าวชุมชนจะต้องมี บริเวณกว้างขวางสามารถเก็บรวบรวมผลผลิต ตลอดจนเป็นที่ประชุม และถ่ายทอดเทคโนโลยี การผลิตข้าวแก่เกษตรกรเป้าหมาย	0 (0.0)	160 (100.0)	4.05 (0.874)	เห็นด้วยมาก
2. ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์			4.06 (0.875)	เห็นด้วยมาก
2.1 มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการ ตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์	1 (0.6)	159 (99.3)	4.13 (0.921)	เห็นด้วยมาก
2.2 มีการกำหนดแผนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	1 (0.6)	159 (99.3)	4.01 (0.907)	เห็นด้วยมาก
2.3 มีการวางแผนการจัดอบรมการจัดทำ แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกผู้จัดทำแปลง	0 (0.0)	160 (100.0)	4.11 (0.831)	เห็นด้วยมาก
2.4 มีการกำหนดพื้นที่และคัดเลือกสมาชิก ผู้จัดทำแปลง	1 (0.6)	159 (99.3)	3.96 (0.886)	เห็นด้วยมาก
2.5 มีการควบคุมและตรวจสอบแปลงผลิต เมล็ดพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	4.05 (0.877)	เห็นด้วยมาก
2.6 มีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ของ สมาชิกแต่ละรายส่งวิเคราะห์คุณภาพก่อน จำหน่ายหรือกระจายไปในชุมชน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.10 (0.833)	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n=160

ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของ ศูนย์ข่าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	\bar{x} (S.D.)	ความหมาย
3. ด้านการกระจายพันธุ์			3.98 (0.942)	เห็นด้วยมาก
3.1 มีการกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ ในแต่ละปีให้ชัดเจน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.08 (0.853)	เห็นด้วยมาก
3.2 มีการวางแผนการกระจายพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	4.06 (0.847)	เห็นด้วยมาก
3.3 มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลด้านการ กระจายพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	4.04 (0.878)	เห็นด้วยมาก
3.4 มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายใน พื้นที่กระจายพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	3.95 (0.967)	เห็นด้วยมาก
3.5 มีการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี เช่น การ จำหน่าย การแลกเปลี่ยน การให้ยืม ไปปลูก แล้ว คืนภายหลัง	1 (0.6)	159 (99.3)	3.90 (1.068)	เห็นด้วยมาก
3.6 มีการสำรวจความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	4.00 (0.958)	เห็นด้วยมาก
3.7 มีการประชาสัมพันธ์เพื่อการกระจายเมล็ด พันธุ์ดี ผ่าน อบต.หรือผู้นำท้องถิ่น	0 (0.0)	160 (100.0)	3.85 (1.026)	เห็นด้วยมาก
4. ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี			3.91 (0.962)	เห็นด้วยมาก
4.1 ศูนย์ข่าวชุมชนมีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ สำหรับการเรียนรู้ อบรม สานิต และฝึกฝน ทักษะ	0 (0.0)	160 (100.0)	3.96 (0.970)	เห็นด้วยมาก
4.2 มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปี ให้กับสมาชิก	0 (0.0)	160 (100.0)	3.83 (0.972)	เห็นด้วยมาก
4.3 มีการนำสมาชิกศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ ประสบผลสำเร็จ	0 (0.0)	160 (100.0)	3.95 (0.923)	เห็นด้วยมาก
4.4 มีการถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ ให้กับสมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	3.95 (0.973)	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n=160

ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของ ศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	\bar{x} (S.D.)	ความหมาย
4.5 มีถ่ายทอดความรู้สู่ชาวบ้านในพื้นที่ กระจายพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	3.90 (0.972)	เห็นด้วยมาก
5. ด้านองค์กรบริหารและชุมชน			4.09 (0.877)	เห็นด้วยมาก
5.1 มีการคัดเลือกประธานและ คณะกรรมการ	0 (0.0)	160 (100.0)	4.20 (0.852)	เห็นด้วยมาก
5.2 มีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆในการ ปฏิบัติงาน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.18 (0.817)	เห็นด้วยมาก
5.3 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการ ในการทำงาน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.05 (0.855)	เห็นด้วยมาก
5.4 มีการกำหนดแผนการทำงานของ ศูนย์ข้าวชุมชน	0 (0.0)	160 (100.0)	3.96 (0.954)	เห็นด้วยมาก
5.5 มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการ บริหารศูนย์ข้าวชุมชน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.05 (0.909)	เห็นด้วยมาก
6. ด้านกองทุนหมุนเวียน			4.09 (0.948)	เห็นด้วยมาก
6.1 มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหาร กองทุน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.14 (0.930)	เห็นด้วยมาก
6.2 มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการ บริหารกองทุน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.09 (0.969)	เห็นด้วยมาก
6.3 มีการวางแผนการบริหารเงินกองทุน เป็นงบประมาณในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในศูนย์ข้าว ชุมชน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.04 (0.892)	เห็นด้วยมาก
6.4 มีการระดมหุ้นจากสมาชิก เพื่อเพิ่มเงินกองทุน	0 (0.0)	160 (100.0)	3.91 (0.990)	เห็นด้วยมาก
6.5 มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เงินกองทุน	0 (0.0)	160 (100.0)	4.28 (0.885)	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n=160

ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของ ศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	จำนวน (ราย) (ร้อยละ)	\bar{x} (S.D.)	ความหมาย
6.6 มีการปันผลคืนให้กับสมาชิก	0 (0.0)	160 (100.0)	4.00 (1.015)	เห็นด้วยมาก
6.7 มีการใช้ประโยชน์จากเงินกองทุน เพื่อนำไปซื้อเมล็ดพันธุ์ ป้อนการผลิตให้สมาชิกผู้ยืม	0 (0.0)	160 (100.0)	4.18 (0.957)	เห็นด้วยมาก
7. ด้านการตลาดและอื่นๆ			4.00 (0.969)	เห็นด้วยมาก
7.1 มีการจัดทำแผนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	4.02 (0.944)	เห็นด้วยมาก
7.2 มีวิธีการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวหลากหลายวิธี เช่น เงินสด ให้ยืม แลกเปลี่ยน ขายเงินเชื่อ	0 (0.0)	160 (100.0)	3.92 (0.974)	เห็นด้วยมาก
7.3 มีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ข้าวชุมชนด้วยกันเอง	0 (0.0)	160 (100.0)	4.01 (0.928)	เห็นด้วยมาก
7.4 มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	0 (0.0)	160 (100.0)	4.05 (0.933)	เห็นด้วยมาก
7.5 มีการจัดหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากสมาชิก เช่น โครงการส่งเสริมของ อบต. หรือท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน	0 (0.0)	160 (100.0)	3.84 (0.948)	เห็นด้วยมาก
7.6 มีการนำอุ้งบรรจุเมล็ดพันธุ์ก่อนนำไปจำหน่าย	0 (0.0)	160 (100.0)	4.04 (1.089)	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน
ปรากฏผลดังนี้

ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดปรากฏผลดังนี้

ความคิดเห็นด้านการเตรียมการ ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน เห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) และมีสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนไม่เห็นด้วยจำนวน 2 ราย (ร้อยละ 1.2) และเห็นด้วยจำนวน 158 ราย (ร้อยละ 98.7) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชนใน 4 ประเด็น คือ (1) พื้นที่ที่จัดทำแปลง ชุมชน เกษตรกรต้องมีความสนใจ พร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการ เพื่อจัดทำแปลงตามเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.20) (2) พื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องมีสภาพดินดี มีน้ำชลประทาน ไม่เกิดภาวะน้ำท่วม (ค่าเฉลี่ย 4.16) (3) พื้นที่ที่จัดตั้งศูนย์ข่าวชุมชนจะต้องมีบริเวณกว้างขวาง สามารถเก็บรวบรวมผลผลิตตลอดจนเป็นที่ประชุมและถ่ายทอดเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 4.03) และ (4) พื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญมีพื้นที่ติดต่อกัน (ค่าเฉลี่ย 3.97)

ความคิดเห็นด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) และมีสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนไม่เห็นด้วยจำนวน 1 ราย (ร้อยละ 0.6) และเห็นด้วยจำนวน 159 ราย (ร้อยละ 99.3) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชนใน 6 ประเด็น คือ (1) มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.13) ซึ่งพบว่า มีสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนไม่เห็นด้วยจำนวน 1 ราย (ร้อยละ 0.6) และเห็นด้วยจำนวน 159 ราย (ร้อยละ 99.3) (2) มีการวางแผนการจัดอบรมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.11) (3) มีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตของสมาชิกแต่ละรายส่งวิเคราะห์คุณภาพก่อนจำหน่ายหรือกระจายไปในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.10) (4) มีการควบคุมและตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.05) (5) มีการกำหนดแผนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.01) และ (6) มีการกำหนดพื้นที่และคัดเลือกสมาชิกผู้จัดทำแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.96)

ความคิดเห็นด้านการกระจายพันธุ์ ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) และมีสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนไม่เห็นด้วยจำนวน 1 ราย (ร้อยละ 0.6) และเห็นด้วยจำนวน 159 ราย (ร้อยละ 99.3) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชนใน 7 ประเด็น คือ (1) มีการกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.08) (2) มีการวางแผนการกระจายพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.06) (3) มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลด้านการกระจายพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.04) (4) มีการสำรวจความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.00) (5) มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในพื้นที่กระจายพันธุ์ของแต่ละปี (ค่าเฉลี่ย 3.95) และ (6) มีการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี เช่น การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การให้ยืม แล้วคืนภายหลัง (ค่าเฉลี่ย 3.96) และ (7) มีการประชาสัมพันธ์เพื่อการกระจายเมล็ดพันธุ์ดี ผ่าน อบต. หรือผู้นำท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.85)

ความคิดเห็นด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 5 ประเด็น คือ (1) มีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับการเรียนรู้ อบรม สาธิต และฝึกฝนทักษะ (ค่าเฉลี่ย 3.96) (2) มีการนำสมาชิกศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ และ (3) มีการถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.95 เท่ากัน) (4) มีการถ่ายทอดความรู้สู่ชาวบ้านในพื้นที่กระจายพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.90) และ (5) มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปีให้กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.83)

ความคิดเห็นด้านองค์กรบริหารและชุมชน ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 5 ประเด็น คือ (1) มีการคัดเลือกประธานและคณะกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 4.20) (2) มีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ในการปฏิบัติงาน (3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการปฏิบัติงานและ (4) มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารกองทุน (ค่าเฉลี่ย 4.05 เท่ากัน) และ (5) มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของศูนย์ข้าวชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.96)

ความคิดเห็นด้านกองทุนหมุนเวียน ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 7 ประเด็น คือ (1) มีการทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย เงินกองทุน (ค่าเฉลี่ย 4.28) (2) มีการใช้ประโยชน์จากเงินกองทุนเพื่อนำไปซื้อเมล็ดพันธุ์ ปักจักษ์การผลิต ให้สมาชิกกู้ยืม (3) มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารกองทุน (ค่าเฉลี่ย 4.14) (4) มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารกองทุน (ค่าเฉลี่ย 4.09) (5) มีการวางแผนการบริหารเงินกองทุน เป็นงบประมาณในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย 4.04) (6) มีการปันผลคืนให้กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.00) และ (7) มีการระดมหุ้นจากสมาชิก เพื่อเพิ่มเงินกองทุน (ค่าเฉลี่ย 3.91)

ความคิดเห็นด้านการตลาดและอื่นๆ ปรากฏว่าในภาพรวม พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 6 ประเด็น คือ (1) มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.05) (2) มีการนำถุงบรรจุเมล็ดพันธุ์ก่อนนำไปจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 4.04) (3) มีการจัดทำแผนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

(ค่าเฉลี่ย 4.02) (4) มีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ข้าวชุมชนด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.01) (5) มีการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวหลากหลายวิธี เช่น เงินสด ให้ยืม แลกเปลี่ยน ขายเงินเชื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.92) และ (6) มีการจัดหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากสมาชิก เช่น โครงการส่งเสริมของ อบต. หรือท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตรและภาคเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.84)

ตอนที่ 3 ปัญหา ข้อเสนอแนะ ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

3.1 ปัญหาของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน
จากการสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในเรื่องของปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์กรบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและอื่นๆ ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนในแต่ละด้านปรากฏดังตารางที่ 4.13 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 ปัญหาของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

	n=160	
ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การเตรียมการ		
พื้นที่ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกไกลจากแหล่งน้ำชลประทาน	27	16.9
พื้นที่ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกเกิดน้ำท่วมขัง	22	13.8
พื้นที่ที่ตั้งศูนย์ข้าวชุมชนไม่มีบริเวณเพียงพอในการรวบรวมผลผลิตของสมาชิก	18	11.2
ชุมชนไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์	11	6.9
พื้นที่ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกไม่มีพื้นที่ติดต่อกัน	4	2.5
2. การจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์		
ไม่มีการกำหนดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละฤดูกาล	16	10.0
ไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามหลักวิชาการให้กับสมาชิก	10	6.2
ไม่มีการกำหนดพื้นที่และสมาชิก ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์	5	3.1
ไม่มีการติดตามตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิก	5	3.1
ไม่มีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกส่งวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์	5	3.1

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

	n=160	
ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. การกระจายพันธุ์		
ไม่มีการกำหนดเป้าหมายในการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้กับสมาชิก	19	11.9
ไม่มีการสำรวจความต้องการการใช้เมล็ดพันธุ์ของชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ก่อน	13	8.1
ไม่มีการกำหนดแผนในการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน	7	4.4
ไม่มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในการกระจายพันธุ์ในแต่ละปี	7	4.4
ไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ตามเป้าหมายและกระจายพันธุ์ได้ตามแผน	7	4.4
4. การถ่ายทอดเทคโนโลยี		
มีงบประมาณไม่เพียงพอในการนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน	21	13.1
ไม่มีการนำสมาชิกศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ	18	11.2
ไม่มีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน	10	6.2
ไม่มีการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับการเรียนรู้ให้กับสมาชิก	9	5.6
ขาดการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปีให้กับสมาชิก	8	5.0
5. องค์การบริหารและชุมชน		
ไม่มีการประชุมสมาชิกเพื่อพบปะหารือประเด็นต่างๆ	8	5.0
ไม่มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน งานต่อการทำงาน	4	2.5
ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน	3	1.9
6. กองทุนหมุนเวียน		
ไม่มีการนำเงินกองทุนเพื่อนำมาให้สมาชิกกู้ยืม	6	3.8
ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก	4	2.5
ไม่มีการปันผลหุ้นให้กับสมาชิก	3	1.9
ไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เงินกองทุน	3	1.9
7. การตลาดและอื่นๆ		
ไม่มีการจัดหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก	15	9.4
ไม่มีดูบรรจุเมล็ดพันธุ์สำหรับการจำหน่าย	14	8.8
ไม่ประสานงานกับศูนย์ข่าวชุมชนด้วยตนเอง ในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	8	5.0
ไม่ประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	7	4.4
ไม่มีการรวมกลุ่มกันขายโดยศูนย์ข่าวชุมชนด้วยตนเอง	6	3.8
ไม่มีการจัดทำแผนการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	4	2.5
ไม่มีการรวบรวมเมล็ดพันธุ์จากสมาชิกเพื่อจำหน่าย	2	1.2

จากตารางที่ 4.13 ปัญหาของสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ด้านการเตรียมการ สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 16.9) ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องพื้นที่ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกไกลจากแหล่งน้ำชลประทาน สมาชิกร้อยละ 13.8 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องพื้นที่ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกเกิดน้ำท่วมขัง สมาชิกร้อยละ 11.2 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องพื้นที่ที่ตั้งศูนย์ข่าวชุมชนไม่มีบริเวณเพียงพอในการรวบรวมผลผลิตของสมาชิก และสมาชิกเพียงเล็กน้อยร้อยละ 6.9 และ 2.5 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องชุมชนไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์และพื้นที่ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกไม่มีพื้นที่ติดต่อกันตามลำดับ

ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 10.0) ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการกำหนดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละฤดูกาล สมาชิกร้อยละ 6.2 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามหลักวิชาการให้กับสมาชิก และสมาชิกเพียงเล็กน้อยร้อยละ 3.1 เท่านั้น ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการกำหนดพื้นที่และสมาชิก ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ไม่มีการติดตามตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิก และพื้นที่ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกไม่มีพื้นที่ติดต่อกันตามลำดับ

ด้านการกระจายพันธุ์ สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 11.9) ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการกำหนดเป้าหมายในการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้กับสมาชิก สมาชิกร้อยละ 8.1 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการสำรวจความต้องการการใช้เมล็ดพันธุ์ของชุมชนเกษตรกร ในพื้นที่ก่อน และสมาชิกเพียงเล็กน้อยร้อยละ 4.4 เท่านั้น ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการกำหนดแผนในการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน ไม่มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในการกระจายพันธุ์ในแต่ละปี และไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ตามเป้าหมายและกระจายพันธุ์ได้ตามแผน ตามลำดับ

ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 13.1) ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องมีงบประมาณไม่เพียงพอในการนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน สมาชิกร้อยละ 11.2 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการนำสมาชิกศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ และสมาชิกเพียงเล็กน้อยร้อยละ 6.2, 5.6 และ 2.5 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน ไม่มีการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และขาดการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปีให้กับสมาชิก ตามลำดับ

ด้านองค์กรบริหารและชุมชน สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 5.0, 2.5 และ 1.9) ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการประชุมสมาชิกเพื่อพบปะหารือประเด็นต่างๆ ไม่มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน งานต่อการทำงาน และไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน ตามลำดับ

ด้านกองทุนหมุนเวียน สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 3.8, 2.5 และ 1.9) เท่ากัน ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการนำเงินกองทุนเพื่อนำมาให้สมาชิกกู้ยืม ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก ไม่มีการปันผลหุ้นให้กับสมาชิก และไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายเงินกองทุน ตามลำดับ

ด้านการตลาดและอื่นๆ สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 9.4) ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีการจัดหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก สมาชิกร้อยละ 8.8 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่มีถุงบรรจุเมล็ดพันธุ์สำหรับการจำหน่าย และสมาชิกเพียงเล็กน้อยร้อยละ 5.0, 4.4, 3.8, 2.5 และ 1.2 ระบุว่า มีปัญหาในเรื่องไม่ประสานงานกับศูนย์ข่าวชุมชนด้วยกันเองในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ไม่ประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ไม่มีการรวมกลุ่มกันขายโดยศูนย์ข่าวชุมชนด้วยกันเอง ไม่มีการจัดทำแผนการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และไม่มีการรวบรวมเมล็ดพันธุ์จากสมาชิกเพื่อจำหน่าย ตามลำดับ

3.2 ข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชน จากการสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนในเรื่องข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชนใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการกระจายพันธุ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านองค์กรบริหารและชุมชน ด้านกองทุนหมุนเวียน และด้านการตลาดและอื่นๆ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชนในแต่ละด้าน ปรากฏดังตารางที่ 4.14 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ
ศูนย์ข้าวชุมชน

		n=160	
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. ด้านการเตรียมการ			
ควรมีการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมแก่การเพาะปลูก มีแหล่งน้ำ ชลประทาน ไหลผ่าน ไม่เกิดภาวะน้ำท่วมขัง	47	29.4	
ควรมีประชุมชี้แจงกับชุมชน เกษตรกร เพื่อทำความเข้าใจถึงเป้าหมาย การเข้าร่วมโครงการ	47	29.4	
ควรมีพื้นที่ที่ตั้งศูนย์ที่มีบริเวณกว้างขวางเป็นที่รวบรวมผลผลิต เก็บรักษาเมล็ด พันธุ์ ตลอดจนเป็นสถานที่จัดประชุม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว	28	17.5	
2. ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์			
ควรมีการกำหนดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก	35	21.9	
ควรมีการกำหนดพื้นที่และสมาชิก เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก	28	17.5	
ควรมีให้คณะกรรมการเข้ามาตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกอย่าง ต่อเนื่อง	28	17.5	
ควรมีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกส่งวิเคราะห์คุณภาพ	23	14.4	
3. ด้านการกระจายพันธุ์			
ควรมีการสำรวจความต้องการการใช้เมล็ดพันธุ์ของชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ก่อน	29	18.1	
ควรมีการกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน	28	17.5	
ควรมีการกระจายพันธุ์ให้หลากหลายวิธีมากขึ้น เช่น การขาย แลกเปลี่ยน ให้ยืมหรือเงินเชื่อ	28	17.5	
ควรมีการวางแผนการกระจายพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละปี	23	14.4	
ควรมีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในการกระจายพันธุ์	16	10.0	
4. ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี			
ควรมีการจัดทำแผนการศึกษาดูงานให้กับสมาชิก เพื่อการเรียนรู้ในแต่ละปี และมี การนำความรู้จากการศึกษาดูนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน	41	25.6	
ควรมีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน ศูนย์ข้าวชุมชน	38	23.8	
ควรมีแปลงรวมของศูนย์สำหรับการเรียนรู้ สาธิต และฝึกฝนทักษะความชำนาญ	32	20.0	
ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับไว้ศึกษาดูงานนอกสถานที่	31	19.4	

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

	n=160	
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ด้านองค์กรบริหารและชุมชน		
ควรมีการประชุม พบปะหารือในประเด็นต่างๆอย่างสม่ำเสมอ	28	17.5
ควรมีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เพื่อง่ายต่อการทำงาน	15	9.4
ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานของแต่ละบุคคลให้ชัดเจน	5	3.1
6. ด้านกองทุนหมุนเวียน		
ควรมีการนำเงินจากกองทุนให้สมาชิกสามารถกู้ยืมเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์	27	16.9
ควรมีการนำเงินจากกองทุนนำไปซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อแจกจ่ายให้กับสมาชิก	18	11.2
ควรมีการปันผลเงินกองทุนให้กับสมาชิกทุกปี	14	8.8
ควรมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับของกองทุน ในการนำเงินกองทุนไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ	2	1.2
7. ด้านการตลาดและอื่นๆ		
ควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อขายเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ฯด้วยตนเอง	29	18.1
ควรมีการจัดหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากสมาชิก เช่น โครงการส่งเสริมของ อบต. หรือท้องถิ่นสหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน	27	16.9
ควรมีการจัดหาถุงขาวเพื่อนำมาบรรจุเมล็ดพันธุ์ในการจำหน่าย	26	16.2
ควรมีการจัดทำแผนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก	24	15.0
ควรมีประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ศูนย์ข่าวฯ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรับทราบ	21	13.1
ควรส่งเสริมให้ศูนย์ฯจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดหาแหล่งเงินทุนในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากสมาชิก	20	12.5
ควรมีการประชาสัมพันธ์การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว	13	8.1

จากตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชนปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ด้านการเตรียมการ สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 29.4 เท่ากัน) เสนอแนะว่า ควรมีการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ สภาพดินดี เหมาะแก่การเพาะปลูก มีแหล่งน้ำ ชลประทานไหลผ่าน ไม่เกิดภาวะน้ำท่วมขัง และควรประชุมชี้แจงกับชุมชน เกษตรกร เพื่อทำความเข้าใจถึงเป้าหมายการเข้าร่วมโครงการ และสมาชิกร้อยละ 17.5 เสนอแนะว่า ควรมี

พื้นที่ที่ตั้งศูนย์ ที่มีบริเวณกว้างขวางเป็นที่รวบรวมผลผลิต เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ตลอดจนเป็นสถานที่จัดประชุม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว

ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่เล็กน้อย (ร้อยละ 21.9) เสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก รองลงมา (ร้อยละ 17.5 เท่ากัน) เสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดพื้นที่และสมาชิก เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูกและควรให้คณะกรรมการเข้ามาตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และสมาชิก ร้อยละ 14.4 เสนอแนะว่า ควรมีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกส่งวิเคราะห์คุณภาพ

ด้านการกระจายพันธุ์ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 18.1) เสนอแนะว่า ควรมีการสำรวจความต้องการการใช้เมล็ดพันธุ์ของชุมชน เกษตรกร ในพื้นที่ก่อนรองลงมา (ร้อยละ 17.5 เท่ากัน) เสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจนและควรมีการกระจายพันธุ์ให้หลากหลายวิธีมากขึ้น เช่น การขาย แลกเปลี่ยน ให้ยืมหรือเงินเชื่อ สมาชิกร้อยละ 14.4 เสนอแนะว่า ควรมีการวางแผนการกระจายพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละปี และสมาชิกร้อยละ 10.0 เสนอแนะว่า ควรมีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในการกระจายพันธุ์

ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.6) เสนอแนะว่า ควรมีการจัดทำแผนการศึกษาดูงานให้กับสมาชิก เพื่อการเรียนรู้ในแต่ละปี และมีการนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน รองลงมา (ร้อยละ 23.8) เสนอแนะว่า ควรมีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน สมาชิกร้อยละ 20.0 และ 19.4 เสนอแนะว่า ควรมีแปลงรวมของศูนย์ฯ สำหรับการเรียนรู้สาธิต และฝึกฝนทักษะความชำนาญ และควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับไว้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ ตามลำดับ

ด้านองค์กรบริหารและชุมชน สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 17.5) เสนอแนะว่า ควรมีการประชุม พบปะหารือในประเด็นต่างๆอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา (ร้อยละ 9.4) เสนอแนะว่าควรมีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกการทำงาน และสมาชิกเพียงร้อยละ 3.1 เสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานของแต่ละบุคคลให้ชัดเจนตามลำดับ

ด้านกองทุนหมุนเวียน สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 16.9) เสนอแนะว่า ควรมีการนำเงินจากกองทุนให้สมาชิกสามารถกู้ยืมเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ รองลงมา (ร้อยละ 11.2) เสนอแนะว่า ควรมีการนำเงินจากกองทุนนำไปซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อแจกจ่ายให้กับสมาชิก สมาชิก ร้อยละ 8.8 เสนอแนะว่า ควรมีการปันผลเงินกองทุนให้กับสมาชิกทุกปี และสมาชิกเพียงร้อยละ 1.2 เสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับของกองทุนในการนำเงินกองทุนไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ตามลำดับ

ด้านการตลาดและอื่นๆ สมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนน้อยกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 18.1) เสนอแนะว่า ควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อขายเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ข่าวชุมชนด้วยกันเอง รองลงมา (ร้อยละ 16.9) เสนอแนะว่า ควรมีการจัดการหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากสมาชิก เช่น โครงการส่งเสริมของ อบต. หรือท้องถิ่นสหกรณ์การเกษตรและภาคเอกชน สมาชิกร้อยละ 16.23 เสนอแนะว่า ควรมีการจัดการหาผู้ซื้อมาบรรจุมูลเมล็ดพันธุ์ในการจำหน่าย ตามลำดับ สมาชิกร้อยละ 15.0 และ 13.1 เสนอแนะว่า ควรมีการจัดทำแผนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก และ ควรมีประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ศูนย์ข่าวชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรับทราบ และสมาชิกเพียงร้อยละ 12.5 และ 8.1 เสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้ศูนย์ข่าวชุมชนจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดหาแหล่งเงินทุนในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากสมาชิก และ ควรมีการประชาสัมพันธ์การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี

1.1.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน ในปี 2554 - 2556 ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 9 ศูนย์ ๆ ละ 20 คน จำนวน 180 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการสุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งคำถามประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ คำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิก

- 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า สมาชิกคนหนึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.04 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
- 2) ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า สมาชิกเกือบสามในสี่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และสมาชิกประมาณสองในสามไม่มีตำแหน่งในศูนย์ข้าวชุมชน และเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเฉลี่ย 8.42 ปี มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 26.40 ปี สมาชิกเกือบทั้งหมดเข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อต้องการมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีไว้ปลูกเอง และสมาชิกส่วนใหญ่ได้รับแหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารการผลิตเมล็ดพันธุ์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยข้าว

1.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก

สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน มีพื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 27.03 ไร่ เป็นพื้นที่ทำนาของตนเองเฉลี่ย 20.66 ไร่ เป็นพื้นที่เช่าทำนา เฉลี่ย 19.99 ไร่ มีพื้นที่ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 11.55 ไร่ ส่วนพันธุ์ข้าวที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์มากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อยใช้พันธุ์ กข 31 ได้ผลผลิตข้าวเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่) เฉลี่ย 915.75 กิโลกรัมต่อไร่ มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป เฉลี่ย 831.74 กิโลกรัม สมาชิกมากกว่าครึ่งเล็กน้อยจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับโรงสี และมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ เฉลี่ย 112,990 บาท

1.3.3 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

- 1) ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในประเด็นทั้ง 4 ประเด็น คือ (1) จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดี (2) จัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง (3) จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่เกษตรกรด้วยตนเอง และ (4) จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

2) ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่

(1) **ศูนย์ข้าวชุมชน** สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ (1) เป็นแหล่งผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (2) เป็นแหล่งกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปสู่เกษตรกรในชุมชน และ (3) เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว และสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก 3 ประเด็น คือ (1) เป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานราชการ ในการรายงานสถานการณ์การผลิต ข้อมูลเตือนภัย เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (2) เป็นแหล่งจัดหาปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิก และ (3) เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย

(2) **คณะกรรมการ** สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เห็นด้วยในระดับมาก 8 ประเด็น คือ (1) กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน และ(2) จัดทำทะเบียนสมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ (3) ตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์และคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ให้เป็นไปตามเงื่อนไข (4) กำหนดระเบียบกองทุนเพื่อสร้างหลักเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์กองทุน และ (5) วางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้งชนิดและปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ ตามลำดับ (6) กำหนดแผน เป้าหมายในการปฏิบัติงานของศูนย์ข้าวชุมชน (7) จัดหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม และ (8) วางแผนการกระจายพันธุ์ในแต่ละปี มีการประชาสัมพันธ์ และจัดหาตลาด

3) ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

(1) **ด้านการเตรียมการ** พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนไม่เห็นด้วยจำนวน 2 ราย คือ กิจกรรมการคัดเลือกพื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ มีพื้นที่ติดต่อกัน และสมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 4 ประเด็น คือ (1) พื้นที่ที่จัดทำแปลง ชุมชน เกษตรกรต้องมีความสนใจ พร้อมทั้งจะเข้าร่วมโครงการ เพื่อจัดทำแปลงตามเป้าหมาย (2) พื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องมีสภาพดินดี มีน้ำชลประทาน ไม่เกิดภาวะน้ำท่วม (3) พื้นที่ที่จัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนจะต้องมีบริเวณกว้างขวาง สามารถเก็บรวบรวมผลผลิตตลอดจนเป็นที่ประชุมและถ่ายทอดเทคโนโลยี และ (4) พื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญมีพื้นที่ติดต่อกัน

(2) **ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์** พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนไม่เห็นด้วยจำนวน 1 ราย คือ กิจกรรมการจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 1 ราย คือ กิจกรรมการกำหนดแผนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และจำนวน 1 ราย คือ กิจกรรมการกำหนดพื้นที่และคัดเลือกสมาชิกผู้จัดทำแปลง และสมาชิกโดย

เฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 6 ประเด็น คือ (1) มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ (2) มีการวางแผนการจัดอบรมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก (3) มีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตของสมาชิกแต่ละรายส่งวิเคราะห์คุณภาพก่อนจำหน่ายหรือกระจายไปในชุมชน (4) มีการควบคุมและตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ (5) มีการกำหนดแผนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และ (6) มีการกำหนดพื้นที่และคัดเลือกสมาชิกผู้จัดทำแปลง

(3) ด้านการกระจายพันธุ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนไม่เห็นด้วยจำนวน 1 ราย คือ กิจกรรมการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี เช่น การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การให้ยืม ไปปลูก แล้วคืนภายหลัง และสมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 7 ประเด็น คือ (1) มีการกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน (2) มีการวางแผนการกระจายพันธุ์ (3) มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลด้านการกระจายพันธุ์ (4) มีการสำรวจความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ (5) มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในพื้นที่กระจายพันธุ์ของแต่ละปี (6) มีการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี เช่น การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การให้ยืม แล้วคืนภายหลัง และ (7) มีการประชาสัมพันธ์เพื่อการกระจายเมล็ดพันธุ์ดี ผ่าน อบต. หรือผู้นำท้องถิ่น

(4) ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 5 ประเด็น คือ (1) มีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับการเรียนรู้ อบรม สาธิต และฝึกฝนทักษะ (2) มีการนำสมาชิกศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ (3) มีการถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ (4) มีการถ่ายทอดความรู้ผู้ชานาในพื้นที่กระจายพันธุ์ และ (5) มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปีให้กับสมาชิก

(5) ด้านองค์กรบริหารและชุมชน พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 5 ประเด็น คือ (1) มีการคัดเลือกประธานและคณะกรรมการ (2) มีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ในการปฏิบัติงาน (3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการปฏิบัติงาน (4) มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารกองทุนและ (5) มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของศูนย์ข้าวชุมชน

(6) ด้านกองทุนหมุนเวียน พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 7 ประเด็น คือ (1) มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

เงินกองทุน (2) มีการใช้ประโยชน์จากเงินกองทุนเพื่อนำไปซื้อเมล็ดพันธุ์ ปัจจัยการผลิต ให้สมาชิก
 กู้ยืม (3) มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารกองทุน (4) มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ ในการ
 บริหารกองทุน (5) มีการวางแผนการบริหารเงินกองทุน เป็นงบประมาณในด้านต่างๆ เพื่อใช้ใน
 ศูนย์ฯ (6) มีการปันผลคืนให้กับสมาชิก และ (7) มีการระดมหุ้นจากสมาชิก เพื่อเพิ่มเงินกองทุน

(7) ด้านการตลาดและอื่นๆ พบว่า สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับ
 มากกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนใน 6 ประเด็น คือ (1) มีการประสานงานกับ
 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ (2) มีการนำถุงบรรจุเมล็ดพันธุ์ก่อนนำไป
 จำหน่าย (3) มีการจัดทำแผนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ (4) มีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ข้าว
 ชุมชนด้วยตนเอง (5) มีการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวหลากหลายวิธี เช่น เงินสด ให้ยืม แลกเปลี่ยน ขายเงิน
 เชื้อ และ (6) มีการจัดหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากสมาชิก เช่น โครงการส่งเสริมของ อบต.
 หรือท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตรและภาคเอกชน

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

1) ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน ประกอบด้วยปัญหาใน
 การดำเนินกิจกรรม 7 ด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านการเตรียมการ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ระบุว่า มีปัญหาเรื่องพื้นที่
 จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไกลจากแหล่งน้ำ น้ำท่วมขัง พื้นที่ที่จัดศูนย์ฯ ไม่มีบริเวณในการรวบรวม
 ผลผลิต ชุมชนไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ และพื้นที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่ติดต่อกัน เนื่องจาก
 พื้นที่ทำนาของจังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม จึงทำให้บางฤดูกาลเพาะปลูกต้องประสบ
 ปัญหาน้ำท่วม แต่มีบางพื้นที่ที่ประสบปัญหาจากการส่งน้ำ ซึ่งฤดูกาลที่ผ่านมาจังหวัดสุพรรณบุรี
 ประสบปัญหาการส่งน้ำ เนื่องจากชลประทานจะกำหนดส่งน้ำเป็นช่วง โดยให้เกษตรกรสูบน้ำในการ
 ทำการเกษตรเป็นช่วง เกษตรกรจึงประสบปัญหาเรื่องน้ำทำนา เพราะเกษตรกรที่อยู่ต้นคลอง
 ชลประทานสูบน้ำหมดก่อน จึงทำให้เกษตรกรที่อยู่ท้ายคลองชลประทานน้ำไปไม่ถึง

(2) ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ระบุว่า มี
 ปัญหาเรื่องขาดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ไม่มีการกำหนดพื้นที่
 และสมาชิก ไม่มีการติดตามตรวจสอบ และ ไม่มีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกส่งวิเคราะห์
 คุณภาพ เนื่องจาก ฤดูกาลที่ผ่านมามีโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล จึงทำให้เกษตรกรไม่
 เห็นความสำคัญของการผลิตเมล็ดพันธุ์มากนัก และสมาชิกไม่เชื่อมั่นว่าผลิตเมล็ดพันธุ์ไปแล้ว

ศูนย์ข้าวชุมชนของตนเองจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์ได้หรือไม่ จึงทำให้สมาชิกบางส่วนหันไปปลูกข้าวเพื่อขายผลผลิตให้กับโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล เพราะราคาสูงกว่า

(3) *ด้านการกระจายพันธุ์* สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ระบุว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดเป้าหมายในการกระจายพันธุ์ ไม่มีการสำรวจความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ ไม่มีการวางแผนการกระจายพันธุ์ ไม่มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในการกระจายพันธุ์ และไม่มี การกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี เนื่องจาก ศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ที่ชัดเจน เพราะในฤดูกาลที่ผ่านมาโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล ทำให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์น้อยลง และหันไปทำนาเพื่อจำหน่ายผลผลิตให้กับโรงสีจึงไม่สามารถกระจายพันธุ์ได้ตามแผน และเกษตรกรไม่มีความเชื่อถือในคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่ศูนย์ข้าวชุมชนผลิตได้

(4) *ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี* สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ระบุว่า มีปัญหาเรื่องขาดงบประมาณในการศึกษาดูงาน ไม่มีการศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ ไม่มีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน ไม่มีแปลงเรียนรู้สำหรับสมาชิก และขาดการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปี เนื่องจาก ศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณในการนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน และไม่มี การจัดทำแผนการเรียนรู้ให้กับสมาชิกในการศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

(5) *ด้านองค์กรบริหารชุมชน* สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ระบุว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการประชุมเพื่อพบปะหารือประเด็นต่าง ๆ ไม่มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน และไม่มี การกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน เนื่องจาก การนัดประชุมในแต่ละครั้ง ต้องใช้เวลานาน ในการประชุม ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมประชุม เพราะมีภาระหน้าที่ที่ต้องทำ จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทำได้ไม่เต็มที่

(6) *ด้านกองทุนหมุนเวียน* สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ระบุว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีเงินกองทุนให้สมาชิกกู้ยืม ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก ไม่มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และไม่มี การปันผลหุ้นให้กับสมาชิก เนื่องจาก ศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีการระดมหุ้นจากสมาชิก จึงทำให้ไม่มีเงินกองทุนจำนวนมาก จึงไม่มีการนำเงินกองทุนมาให้สมาชิกกู้ยืม หรือปันผลให้กับสมาชิก โดยเงินกองทุนส่วนใหญ่จะมาจากกำไรที่ขายเมล็ดพันธุ์ได้ก็จะเก็บไว้เป็นเงินกองทุน เพื่อนำมาใช้จ่ายเล็กน้อยในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

(7) ด้านการตลาดและอื่น ๆ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ระบุว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์ ไม่มีงบประมาณเมล็ดพันธุ์ในการจำหน่าย ขาดการประสานงานกับศูนย์ข้าวชุมชนด้วยกันเอง ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการรวมกลุ่มกันขายโดย ศูนย์ข้าวชุมชนด้วยกันเอง ขาดแผนการจำหน่าย และไม่มีการรวบรวมเมล็ดพันธุ์จากสมาชิกเพื่อจำหน่าย เนื่องจาก ศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ขาดการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และไม่มีการประสานกับศูนย์ข้าวชุมชนด้วยกันเองในการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

2) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม 7 ด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) การเตรียมการ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเสนอแนะว่า ควรมีการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ สภาพดินดี เหมาะแก่การเพาะปลูก มีแหล่งน้ำ ชลประทานไหลผ่าน ไม่เกิดภาวะน้ำท่วมขัง ควรมีการประชุมชี้แจงกับชุมชน เกษตรกร เพื่อทำความเข้าใจถึงเป้าหมาย การเข้าร่วม โครงการ และควรมีพื้นที่ที่ตั้งศูนย์ฯ ที่มีบริเวณกว้างขวางเป็นที่รวบรวมผลผลิต เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ตลอดจนเป็นสถานที่จัดประชุม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว

(2) การจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก ควรมีการกำหนดพื้นที่และสมาชิกในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก ควรให้คณะกรรมการเข้ามาควบคุมและตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และควรมีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกส่งวิเคราะห์คุณภาพ

(3) การกระจายพันธุ์ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเสนอแนะว่า ควรมีการสำรวจความต้องการการใช้เมล็ดพันธุ์ของชุมชน เกษตรกร ในพื้นที่ก่อน ควรมีการกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน ควรมีการกระจายพันธุ์ให้หลากหลายวิธีมากขึ้น เช่น การขาย แลกเปลี่ยนให้ยืม หรือเงินเชื่อ ควรมีการวางแผนการกระจายพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละปี และควรมีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในการกระจายพันธุ์

(4) การถ่ายทอดเทคโนโลยี สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเสนอแนะว่า ควรมีการจัดทำแผนการศึกษาดูงานให้กับสมาชิก เพื่อการเรียนรู้ในแต่ละปี และมีการนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ควรมีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน ควรมีแปลงรวมของศูนย์ฯ สำหรับการเรียนรู้

สาธิต และฝึกฝนทักษะความชำนาญ และควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับไว้ศึกษาดูงาน
นอกสถานที่

(5) *องค์กรบริหารชุมชน* สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเสนอแนะว่า ควรมีการประชุม พบปะหารือในประเด็นต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ควรมีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เพื่อง่ายต่อการทำงาน และควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานของแต่ละบุคคล ให้ชัดเจน

(6) *กองทุนหมุนเวียน* สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเสนอแนะว่า ควรมีการนำเงินจากกองทุนให้สมาชิกสามารถกู้ยืมเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ ควรมีการนำเงินจากกองทุนนำไปซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อแจกจ่ายให้กับสมาชิก ควรมีการปันผลเงินกองทุนให้กับสมาชิกทุกปี และควรมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับของกองทุน ในการนำเงินกองทุนไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

(7) *การตลาดและอื่น ๆ* สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเสนอแนะว่า ควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อขายเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ฯ ด้วยกันเอง ควรมีการจัดหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากสมาชิก เช่น โครงการส่งเสริมของ อบต. หรือท้องถิ่นสหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน ควรมีการจัดหาผู้ขายเพื่อนำมาบรรจุเมล็ดพันธุ์ในการจำหน่าย ควรมีการจัดทำแผนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก ควรมีประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรับทราบ ควรส่งเสริมให้ศูนย์ข้าวชุมชนจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดหาแหล่งเงินทุนในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากสมาชิก และควรมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษาจากสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.04 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกเกือบสามในสี่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับวิภา จิระวัฒน์ (2554:

บทคัดย่อ) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาประถมศึกษา อายุเฉลี่ย 52.33 ปี และสอดคล้องกับชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555: 71) พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย จบการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าหรือเท่ากับประถมศึกษา และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

จะเห็นได้ว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีอายุเฉลี่ยค่อนข้างสูง ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการทำนาและการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา แสดงว่าพื้นฐานทางการศึกษาของเกษตรกรไม่สูง อาจจะเป็นข้อจำกัดในการยอมรับความรู้ในการนำไปพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

2.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน มีพื้นที่ในการทำนา เฉลี่ย 27.03 ไร่ สอดคล้องกับชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555: 73) พบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่การเพาะปลูกข้าวเฉลี่ย 23.35 ไร่ และสอดคล้องกับเกียรติพร ศรีชนะ (2545: 37) พบว่า มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด เฉลี่ย 22.58 ไร่

2.3 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน พิจารณาเป็นรายประเด็น ได้ดังนี้

1) *ความคิดเห็นตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน* พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ ศูนย์ข้าวชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดี เป็นแหล่งกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปสู่เกษตรกรในชุมชน และเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว เนื่องจาก สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนให้ความสนใจและให้ความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนขึ้น และพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยเข้าใจในหลักวิธีการและเป้าหมายของโครงการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2) *ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน* พบว่า

(1) *บทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชน* พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ เป็นแหล่งผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เป็นแหล่งกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปสู่เกษตรกรในชุมชน และเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการข้าว (2553: 4) ได้กำหนดบทบาทและภารกิจของศูนย์ข้าวชุมชนไว้ว่า ศูนย์ข้าวชุมชนเป็นแหล่งผลิตและกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปสู่ชาวนาในชุมชน และเป็นศูนย์กลาง

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว โดยมีชานาชั้นนำเป็นวิทยากรอาสาสมัคร (อาสาสมัครเกษตร
ด้านข้าว)

(2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าว
ชุมชนให้ความสำคัญต่อการบริหารศูนย์ข้าวชุมชนของคณะกรรมการ กล่าวคือ สมาชิกศูนย์ข้าว
ชุมชนเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินงานของศูนย์ข้าว
ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกรมการข้าว (2553: 22-23) กล่าวไว้ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการไว้
ว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ข้าวชุมชนทำหน้าที่ในการกำหนดระเบียบข้อบังคับ รวมทั้งข้อปฏิบัติ
อื่นๆ และทำหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ข้าวชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและมีส่วน
ร่วมของสมาชิก

2.4 ความคิดเห็นด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน โดยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

1) ด้านการเตรียมการ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยใน
ระดับมากในประเด็น พื้นที่ที่จัดทำแปลง ชุมชน เกษตรกรต้องมีความสนใจ พร้อมทั้งจะเข้าร่วม
โครงการ เพื่อจัดทำแปลงตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับเกียรติพร ศรีชนะ (2545: 60) พบว่า การ
คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกร เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ คัดเลือกจากความต้องการของเกษตรกร
ในพื้นที่เป็นอันดับแรก แต่จากการศึกษามีสมาชิกศูนย์ฯ ไม่เห็นด้วยจำนวน 2 ราย กับการดำเนิน
กิจกรรมการคัดเลือกพื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ มีพื้นที่ติดต่อกัน ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะ สมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่ได้คำนึงถึงพื้นที่ที่จะต้องมีพื้นที่ติดต่อกัน
เนื่องจากสมาชิกบางรายต้องเช่าพื้นที่ในการทำนา และมีการเปลี่ยนพื้นที่ในการจัดทำแปลงผลิต
เมล็ดพันธุ์ ซึ่งไม่ใช่พื้นที่ของตนเอง พื้นที่อาจอยู่คนละตำบล ซึ่งมีสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมากกว่า
ครึ่งเล็กน้อยเช่าพื้นที่สำหรับการทำนา แต่ในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนการคัดเลือกพื้นที่
เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมากต่อกิจกรรมด้านอื่น ๆ ของศูนย์ข้าวชุมชน ดังนั้น ศูนย์ข้าว
ชุมชนควรให้ความสำคัญในการคัดเลือกพื้นที่ให้มากขึ้น เพราะจะส่งผลถึงการผลิตและกระจาย
เมล็ดพันธุ์ได้

2) ด้านการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน
เห็นด้วยในระดับมากในประเด็น มีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตของสมาชิกแต่ละรายส่ง
วิเคราะห์คุณภาพก่อนจำหน่ายหรือกระจายไปในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการข้าว (2553: 7-10)
กล่าวว่า การจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ควรสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ส่งให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

ตรวจสอบมาตรฐาน รายละเอียด 1 ตัวอย่าง และการตรวจรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าวให้บริการการตรวจรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ข้าวชุมชนและให้การรับรองโดยมีการรับรองในระบบกลุ่ม

3) *ด้านการกระจายพันธุ์* จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น มีการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี เช่น การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การให้ยืมแล้วคืนภายหลัง แต่จากการศึกษามีสมาชิกศูนย์ฯ ไม่เห็นด้วยจำนวน 1 ราย กับการดำเนินกิจกรรมการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี เช่น การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การให้ยืมไปปลูกแล้วคืนภายหลัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ฯ อยู่ในช่วงมีโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล สมาชิกอาจจะไม่ให้ความสำคัญกับการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อจำหน่ายให้กับศูนย์ฯ จากการศึกษาพบว่า มีสมาชิกศูนย์ฯ สามในสี่ มีพื้นที่ในจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์น้อยกว่า 11 ไร่ และมีพื้นที่จัดทำแปลงน้อยที่สุด 2 ไร่ ซึ่งสมาชิกมีพื้นที่ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์น้อยลง ซึ่งจะส่งผลต่อการกระจายพันธุ์ของศูนย์ฯ ดังนั้น ศูนย์ฯ ควรกำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน มีการสำรวจความต้องการการใช้เมล็ดพันธุ์ของชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ก่อน และควรมีการกระจายพันธุ์ไปสู่เกษตรกรให้หลากหลายวิธีมากขึ้น เพื่อให้กระจายพันธุ์ให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4) *ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี* จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น มีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับการเรียนรู้ อบรม สาธิต และฝึกฝนทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ เกียรติพร ศรีชนะ (2545: 63) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า องค์ประกอบของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ การใช้แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ข้าวชุมชนเป็นแปลงสาธิต

5) *ด้านองค์กรบริหารและชุมชน* จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น การคัดเลือกประธานและคณะกรรมการ มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับในการบริหารศูนย์ข้าวชุมชน และมีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการข้าว (2553:21) กล่าวว่า การบริหารจัดการศูนย์ฯ โดยการคัดเลือกตำแหน่งต่างๆ วาระการดำรงตำแหน่ง โดยจัดตั้งเป็นองค์กรมีตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ รวมทั้งข้อปฏิบัติอื่นๆ และมีการตั้งกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในการบริหารศูนย์ข้าวชุมชน

6) **ด้านกองทุนหมุนเวียน** จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เงินกองทุน ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับ ชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555: 88) ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดราชบุรี พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อด้านการดำเนินกองทุนหมุนเวียนศูนย์ข้าวชุมชน ในระดับมาก คือ การจัดทำบัญชีควบคุมการรับ - จ่าย ของกองทุนหมุนเวียนให้เป็นปัจจุบันและ กรมการข้าว (2553:29-31) กล่าวว่า การบริหารเงินกองทุนต้องมีผู้จัดทำบัญชีรายรับ - จ่าย กองทุน ให้เป็นปัจจุบันทุกเดือน และต้องมีการลงนามผู้รับ ผู้จ่าย ทุกครั้ง

7) **ด้านการตลาดและอื่น ๆ** จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจำหน่าย เมล็ดพันธุ์ จากการศึกษาสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมากกว่าครึ่งเล็กน้อยจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับ โรงสี ซึ่งหากเกษตรกรยังผลิตเมล็ดพันธุ์แล้วนำไปจำหน่ายให้กับโรงสีเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลต่อ โครงการฯ และศูนย์ข้าวชุมชน ดังนั้น ศูนย์ข้าวชุมชน ควรมีการประชาสัมพันธ์และประสานงาน กับหน่วยงานราชการและศูนย์ข้าวชุมชนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้มากขึ้น ควรมีการสร้าง เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเป็นหน่วยงานสนับสนุน และจัดหาแหล่ง รับซื้อเมล็ดพันธุ์จากสมาชิก เช่น ศูนย์ข้าวชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และภาคเอกชน เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดข้าวเพิ่มมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ศูนย์ข้าวชุมชน

1) **ด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน** จากการศึกษาพบว่า ศูนย์ข้าวชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดีและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่เกษตรกรด้วยตนเอง และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว แต่ในการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนมีกิจกรรมและขั้นตอนในการปฏิบัติหลากหลาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน

ดังนั้น ศูนย์ข้าวชุมชนควรสร้างความเข้าใจกับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในแนวทางการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้กับชุมชน เกษตรกร องค์กรบริหาร ส่วนท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน เพื่อสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานให้กว้างขึ้น

2) ด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน

จากการศึกษาพบว่า บทบาทของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการมีความสำคัญต่อการดำเนินงาน ของศูนย์ข้าวชุมชน ดังนั้น ศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน ให้มากขึ้น มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในอุดมการณ์ของศูนย์ข้าวชุมชนให้สมาชิกเข้าใจ ส่วนการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนทุกขั้นตอนสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการประชุมศูนย์ข้าวชุมชนสม่ำเสมอ กำหนดเวลาการประชุมอย่างต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับให้เหมาะสมและมีการนำไปใช้ และบริหารงานเป็นระบบและ ตรวจสอบได้

3) ด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยกับกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนในระดับมาก 7 ด้าน แต่มีบางกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนที่สมาชิกไม่เห็นด้วย คือ กิจกรรมการคัดเลือกพื้นที่จัดทำแปลงต้องเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ มีพื้นที่ติดต่อกัน การจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ การกำหนดแผนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี ดังนั้น ศูนย์ข้าวชุมชนควรให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนมากขึ้น และทำความเข้าใจกับสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ข้าวชุมชน เพราะถ้ากิจกรรมบางกิจกรรมไม่ได้ดำเนินการจะส่งผลต่อการผลิตและการกระจายเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ฯ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกกิจกรรม การร่วมมือกัน มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเร่งสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวด้วยกันเอง เครือข่ายด้านการตลาด และมีการประชาสัมพันธ์ศูนย์ข้าวชุมชนให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนประสบความสำเร็จ

3.1.2 เจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยข้าวหรือสำนักงานเกษตรอำเภอ

1) ด้านวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน จากการศึกษาพบว่า ศูนย์ข้าวชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดีและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่เกษตรกรด้วยตนเอง และเป็นศูนย์กลางใน

การพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ ศูนย์ข้าวชุมชน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยข้าวหรือสำนักงานเกษตรอำเภอควรให้ความสำคัญกับการจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนขึ้น และชี้แจงทำความเข้าใจกับศูนย์ฯและสมาชิกถึงหลักวิธีการและเป้าหมายของโครงการในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เพื่อให้ศูนย์ข้าวชุมชนมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอจากเจ้าหน้าที่

2) ด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน

มีความสำคัญต่อการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยข้าวหรือสำนักงานเกษตรอำเภอควรพัฒนาสมรรถภาพของศูนย์ข้าวชุมชนและคณะกรรมการบริหารศูนย์ข้าวชุมชน และสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานให้มากขึ้น ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวชุมชนกับชุมชนและระหว่างศูนย์ข้าวชุมชน และส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ โดยการนำคณะกรรมการไปศึกษาดูงานศูนย์ข้าวชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ

3) ด้านการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเห็นด้วยกับกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนในระดับมาก 7 ด้าน แต่มีบางกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนที่สมาชิกไม่เห็นด้วย คือ กิจกรรมการคัดเลือกพื้นที่จัดทำแปลงต้องเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ มีพื้นที่ติดต่อกัน การจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ การกำหนดแผนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยข้าวหรือสำนักงานเกษตรอำเภอควรเร่งทำความเข้าใจกับศูนย์ข้าวชุมชนและสมาชิกถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน และทำความเข้าใจถึงเป้าหมายโครงการ เพื่อให้ศูนย์ข้าวชุมชนและสมาชิกเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ดำเนินงานต่อไป และเจ้าหน้าที่ควรเข้ามาติดตามและให้คำแนะนำการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่า

3.2.1 การดำเนินโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน ที่ผ่านมามีอยู่ในช่วงที่มีโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล ซึ่งราคาข้าวมีผลต่อการดำเนินโครงการดังกล่าว ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งใจเกษตรกรในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งทำให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการผลิตเมล็ดพันธุ์และจำหน่ายให้กับศูนย์ข้าวชุมชนและสมาชิก

ด้วยกันเอง อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน และการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ดังนั้น ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการฯ เพื่อให้โครงการฯ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.2.2 สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนครึ่งหนึ่งขายเมล็ดพันธุ์ให้กับโรงสี เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา อยู่ในช่วงโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล จึงทำให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์เข้าร่วม โครงการฯ น้อยลงและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับโรงสี ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนและส่งผลกระทบต่อผลการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ดังนั้น ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนดำเนินการต่อไป และสามารถผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีได้อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3.2.3 เนื่องจากการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน เป็นการศึกษาเฉพาะสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่เข้าร่วม โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน ในปี 2554 - 2556 ซึ่งเก็บข้อมูลเฉพาะศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 8 ศูนย์ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนั้น ควรมีการศึกษาศูนย์ข้าวชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรีที่เข้าร่วมโครงการในปีต่อไปและศูนย์ข้าวชุมชนที่สิ้นสุดโครงการ เพื่อศึกษาปัญหาในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินงานต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการข้าว (2553) *คู่มือศูนย์ข้าวชุมชน ฉบับปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร*
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กรมการข้าว (2555) *คู่มือ โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน ปี 2555*
กรุงเทพมหานคร สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว
- กรมการข้าว (2555) “สถานการณ์การปลูกข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าว รอบที่ 2 (นาปรัง) ปี 2555”
ค้นคืน 15 ต.ค. 56 จาก www.ricethailand.go.th/rice%20web/Rice%20Situation/2554/2554-round2.pdf
- กรมการข้าว (2556) *คู่มือ โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน ปี 2556*
กรุงเทพมหานคร สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว
- เกียรติพร ศรีชนะ (2545) “ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน โครงการศูนย์ส่งเสริม
และผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ชลธิชา เขียวชาญ (2555) “ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน
จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นิตยา ตั้งสุภวัช (2550) “ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนใน
อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บุญมัน ธนาสุวัฒน์ (2537) *จิตวิทยาองค์กร* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- บัณฑิตา ศรีมูลชัย (2547) “การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มทอผ้า หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- บรรณศักดิ์ วรรณะเดชะ (2553) “รายงานผลการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนตำบลหนองหญ้าปล้อง
อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย” สำนักงานเกษตรอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

- ประวิตร ชูศรี (2542) “ความรู้ความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย
บริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี” ปรินญาสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ และคณะ (2546) “พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน” ใน *เอกสารประกอบการ
เรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป* หน้า 142 สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
วิทยา จิระวัฒน์ (2554) “ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน
ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ศูนย์วิจัยข้าวสุพรรณบุรี “งานผลิตเมล็ดพันธุ์” ค้นคืนวันที่ 27 สิงหาคม 2557
จาก <http://spr.brrd.in.th/web/index.php/2009-10-05-15-12-45/118>
- สุชา จันทร์เอม (2533) *จิตวิทยาทั่วไป* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว “ผลการพยากรณ์การผลิตข้าวนาปรัง ปี 2555 (ปีการเพาะปลูก
2555/2556)” *วารสารพยากรณ์ผลผลิตการเกษตร* 4 (ธันวาคม): 2
ค้นคืนวันที่ 15 ต.ค. 56 จาก [http://www.brrd.in.th/main/index.
php?option=com_content&view=article&id=824:-2555-2556](http://www.brrd.in.th/main/index.php?option=com_content&view=article&id=824:-2555-2556)
- สำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว (2555) “ยุทธศาสตร์การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว
ปี 2555 – 2559” ค้นคืนวันที่ 27 สิงหาคม 2557
จาก <http://brs.ricethailand.go.th/images/pdf/55-59.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2556) “ข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี”
ค้นคืนวันที่ 15 ตุลาคม 2556
จาก <http://www.oae.go.th/zone7/images/stories/mixsupanburi.pd>

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เลขที่

--	--	--

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์...../...../.....

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชนภายใต้
โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข่าวชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ มี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ข่าวชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชน

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิก

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. ปัจจุบันอายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา

() 1. ไม่ได้รับการศึกษา	() 2. ประถมศึกษา
() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	() 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย
() 5. อนุปริญญา	() 6. ปริญญาตรี
() 7. สูงกว่าปริญญาตรี	

ข้อมูลด้านสังคมของสมาชิก

4. ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ไม่มีตำแหน่ง	() 2. คณะกรรมการหมู่บ้าน
() 3. กำนัน	() 4. สมาชิก อ.บ.ต.
() 5. ผู้ใหญ่บ้าน	() 6. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
() 7. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	() 8. หมอдинอาสา
() 9. อื่น ๆ (ระบุ).....	

5. ท่านมีตำแหน่งใดในศูนย์ข้าวชุมชน

☐ 1. ไม่มีตำแหน่ง	☐ 2. ประธาน
☐ 2. รองประธาน	☐ 3. เลขานุการ
☐ 4. เภรัญญิก	☐ 5. ประชาสัมพันธ์
☐ 6. คณะกรรมการ	☐ 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

6. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน.....ปี (นับถึงปี 2556 มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

7. ท่านมีประสบการณ์ในการทำมาแล้ว.....ปี (นับถึงปี 2556 มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

8. เหตุผลที่ท่านเข้าเป็นสมาชิกในโครงการศูนย์ข้าวชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ต้องการมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีไว้ปลูกเอง	☐ 2. ต้องการจำหน่ายผลผลิตได้ราคาสูง
☐ 3. ต้องการมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีได้มาตรฐาน	☐ 4. ร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
☐ 5. ได้รับความรู้และข่าวสาร	☐ 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

9. ในรอบปีที่ผ่านมามีท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการบริหารงานศูนย์ฯจากแหล่งต่างๆ
ต่อไปนี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	☐ 2. เจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยข้าว กรมการข้าว
☐ 3. วารสาร	☐ 4. เอกสาร/แผ่นพับ/ใบปลิว
☐ 5. อินเทอร์เน็ต	☐ 6. หนังสือพิมพ์
☐ 7. การฝึกอบรม	☐ 8. การทัศนศึกษาดูงาน
☐ 9. วิทยุกระจายเสียง	☐ 10. โทรทัศน์
☐ 11. การเข้าชมนิทรรศการ	☐ 12. อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของสมาชิก

10. มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด จำนวน.....ไร่

☐ 1.เช่า จำนวน.....ไร่	☐ 2. ที่ดินของตัวเอง จำนวน.....ไร่

11. ฤดูกาลที่ผ่านมา ท่านมีพื้นที่นาที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน.....ไร่

12. ฤดูกาลที่ผ่านมา ท่านผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์อะไร.....

13. ฤดูกาลที่ผ่านมา ท่านได้ผลิตข้าวเฉลี่ย จำนวน.....กิโลกรัม/ไร่

14. ฤดูกาลที่ผ่านมา ท่านเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไปหรือไม่

☐ 1. ไม่ได้เก็บ	☐ 2. เก็บ จำนวน..... กิโลกรัม

15. ฤดูกาลที่ผ่านมา ท่านมีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยหรือไม่

☐ 1. ไม่ได้จำหน่าย	☐ 2. จำหน่าย

16. ฤดูกาลที่ผ่านมา ท่านจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไหน (สำหรับผู้ที่ตอบข้อ 15 ว่า จำหน่าย)

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. จำหน่ายให้ศูนย์ข้าวชุมชน	☐ 2. จำหน่ายให้สมาชิกในกลุ่ม
☐ 3. จำหน่ายโรงสี	☐ 4. อื่นๆ (ระบุ).....

17. ฤดูกาลที่ผ่านมา ท่านมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน.....บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางที่ตรงกับความคิดเห็นของเกษตรกร

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง

2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ท่านเห็นด้วยเพียงใดกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในประเด็นต่อไปนี้

ประเด็นการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย				
		5	4	3	2	1
1. วัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน						
1.1 จัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง						
1.2 จัดตั้งเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่เกษตรกรด้วยตนเอง						
1.3 จัดตั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดี						
1.4 จัดตั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว						
2. บทบาทหน้าที่						
2.1 บทบาทของศูนย์ข้าวชุมชน						
2.1.1 เป็นแหล่งผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพดี						
2.1.2 เป็นแหล่งกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปสู่เกษตรกรในชุมชน						
2.1.3 เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว						
2.1.4 เป็นแหล่งจัดหาปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิก						
2.1.5 เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย						
2.1.6 เป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานราชการในการรายงานสถานการณ์การผลิต ข้อมูลเตือนภัย เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร						

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี (ต่อ)

ประเด็นการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย				
		5	4	3	2	1
2.2 บทบาทของคณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชน						
2.2.1 กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน						
2.2.2 กำหนดแผน เป้าหมาย ในการปฏิบัติงานของศูนย์ข้าวชุมชน						
2.2.3 จัดหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม						
2.2.4 กำหนดระเบียบกองทุน เพื่อสร้างหลักเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์กองทุน						
2.2.5 วางแผนการกระจายพันธุ์ในแต่ละปี มีการประชาสัมพันธ์ และจัดหาตลาด						
2.2.6 วางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ ทั้งชนิดและปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด						
2.2.7 ตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์และคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ให้เป็นไปตามเงื่อนไข						
2.2.8 จัดทำทะเบียนสมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์						
3. การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน						
3.1 การเตรียมการ						
3.1.1 พื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ						
3.1.2 พื้นที่ที่จัดทำแปลงต้องมีสภาพดินดี มีน้ำชลประทาน ไหลผ่าน ไม่เกิดภาวะน้ำท่วม						
3.1.3 พื้นที่ที่จัดทำแปลง ชุมชน เกษตรกร ต้องมีความสนใจ พร้อมทั้งจะเข้าร่วมโครงการเพื่อจัดทำแปลงตามเป้าหมายพื้นที่ที่กำหนด						
3.1.4 พื้นที่ที่จัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนจะต้องมีบริเวณกว้างขวางสามารถเก็บรวบรวมผลผลิตตลอดจนเป็นที่ประชุม และถ่ายทอดเทคโนโลยี						

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี (ต่อ)

ประเด็นการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย				
		5	4	3	2	1
3.2 การจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์						
3.2.1 จัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์						
3.2.2 กำหนดแผนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่						
3.2.3 วางแผนการจัดอบรมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกผู้จัดทำแปลง						
3.2.4 กำหนดพื้นที่และคัดเลือกสมาชิกผู้จัดทำแปลง						
3.2.5 ควบคุมและตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์						
3.2.6 สุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ของสมาชิกแต่ละรายส่งวิเคราะห์คุณภาพก่อนจำหน่ายหรือกระจายไปในชุมชน						
3.3 การกระจายพันธุ์						
3.3.1 กำหนดเป้าหมายการกระจายพันธุ์ในแต่ละปีให้ชัดเจน						
3.3.2 วางแผนการกระจายพันธุ์						
3.3.3 จัดตั้งคณะกรรมการดูแลด้านการกระจายพันธุ์						
3.3.4 จัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในพื้นที่กระจายพันธุ์ของแต่ละปี						
3.3.5 มีการกระจายพันธุ์หลากหลายวิธี เช่น การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การให้ยืมไปปลูกแล้วคืนภายหลัง						
3.3.6 สำรวจความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์						
3.3.7 ประชาสัมพันธ์เพื่อการกระจายเมล็ดพันธุ์ดี ผ่าน อบต. หรือผู้นำท้องถิ่น						

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี (ต่อ)

ประเด็นการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย				
		5	4	3	2	1
3.4 การถ่ายทอดเทคโนโลยี						
3.4.1 มีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับการเรียนรู้ อบรม สาธิต และฝึกฝนทักษะ						
3.4.2 จัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปีให้กับสมาชิก						
3.4.3 นำสมาชิกศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ						
3.4.4 ถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์						
3.4.5 ถ่ายทอดความรู้สู่ชาวบ้านในพื้นที่กระจายพันธุ์						
3.5 องค์กรบริหารและชุมชน						
3.5.1 คัดเลือกประธานและคณะกรรมการ						
3.5.2 ตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ในการปฏิบัติงาน						
3.5.3 กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ในการปฏิบัติงาน						
3.5.4 กำหนดแผนการปฏิบัติงานของศูนย์ข้าวชุมชน						
3.5.5 กำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารศูนย์ข้าวชุมชน						
3.6 กองทุนหมุนเวียน						
3.6.1 ตั้งคณะกรรมการในการบริหารกองทุน						
3.6.2 กำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารกองทุน						
3.6.3 วางแผนการบริหารเงินกองทุน เป็นงบประมาณในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในศูนย์ฯ						
3.6.4 ระดมหุ้นจากสมาชิกเพื่อเพิ่มเงินกองทุน						

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี (ต่อ)

ประเด็นการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย				
		5	4	3	2	1
3.6.5 ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เงินกองทุน						
3.6.6 ปั่นผลคืนให้กับสมาชิก						
3.6.7 ใช้ประโยชน์จากเงินกองทุน เพื่อนำไปซื้อเมล็ดพันธุ์ ป้อนการผลิต ให้สมาชิกกู้ยืม						
3.7 การตลาดและอื่นๆ						
3.7.1 จัดทำแผนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์						
3.7.2 มีวิธีการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว หลากหลายวิธี เช่น เงินสด ให้ยืม แลกเปลี่ยน ขายเงินเชื่อ						
3.7.3 ศูนย์ข้าวชุมชนมีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ข้าวชุมชนด้วยกันเอง						
3.7.4 ศูนย์ข้าวชุมชนมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์						
3.7.5 ศูนย์ข้าวชุมชนมีการจัดหาแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากสมาชิก เช่น โครงการส่งเสริมของ อบต. หรือท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน						
3.7.6 ศูนย์ข้าวชุมชนมีการนำถุงบรรจุเมล็ดพันธุ์ก่อนนำไปจำหน่าย						

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง ท่านมีปัญหาและข้อเสนอแนะในแต่ละด้านต่อไปนี้หรือไม่ หากมีโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน

ด้านหน้าข้อความ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การดำเนินกิจกรรม ของศูนย์ข้าวชุมชน	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ด้านการเตรียมการ	☐ ไม่มีปัญหา ☐ พื้นที่ที่จัดทำแปลงไม่ติดต่อกัน ☐ พื้นที่ที่จัดทำแปลง มีน้ำท่วมขัง ☐ พื้นที่ที่จัดทำแปลงไกลจากแหล่งน้ำ ☐ ชุมชนไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ ☐ เกษตรกรไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ ☐ พื้นที่ที่ตั้งศูนย์ฯ ไม่มีบริเวณในการรวบรวมผลผลิตของสมาชิก ☐ อื่นๆ(ระบุ).....	☐ ควรมีการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ สภาพดินดี เหมาะแก่การเพาะปลูก มีแหล่งน้ำชลประทานไหลผ่าน ไม่เกิดภาวะ ☐ ควรประชุมชี้แจงกับชุมชนเกษตรกร เพื่อทำความเข้าใจถึงเป้าหมายการเข้าร่วมโครงการ ☐ ควรมีพื้นที่ที่ตั้งศูนย์ฯ ที่มีบริเวณกว้างขวางเป็นที่รวบรวมผลผลิต เก็บรักษามล็ดพันธุ์ ตลอดจนเป็นสถานที่จัดประชุม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว ☐ อื่นๆ(ระบุ).....
2. ด้านการจัดทำ แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์	☐ ไม่มีปัญหา ☐ ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบแปลง ☐ ขาดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ ☐ ไม่มีการกำหนดพื้นที่และสมาชิก ☐ ไม่มีการติดตามในการตรวจสอบแปลง ☐ ไม่มีการควบคุมคุณภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามหลักวิชาการ ☐ ไม่มีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกส่งวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์ ☐ อื่นๆ(ระบุ).....	☐ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลด้านการตรวจสอบแปลง ☐ ควรมีการกำหนดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก ☐ ควรมีการกำหนดพื้นที่และสมาชิก เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก ☐ ควรให้คณะกรรมการเข้ามาตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ☐ ควรมีการสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกส่งวิเคราะห์คุณภาพ ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

การดำเนินกิจกรรม ของศูนย์ข่าวชุมชน	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>3. ด้านการกระจาย พื้นที่</p>	<p>☐ ไม่มีปัญหา</p> <p>☐ ไม่มีการตั้งคณะกรรมการ</p> <p>☐ ขาดแผนการกระจายพื้นที่</p> <p>☐ ไม่มีการกำหนดเป้าหมายในการกระจายพื้นที่</p> <p>☐ ไม่มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมาย</p> <p>☐ ไม่มีการสำรวจความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์</p> <p>☐ ไม่สามารถกระจายพื้นที่ได้ตามแผน</p> <p>☐ อื่นๆ(ระบุ).....</p>	<p>☐ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลด้านการกระจายพื้นที่</p> <p>☐ ควรมีการวางแผนการกระจายพื้นที่ให้กับสมาชิกในแต่ละปี</p> <p>☐ ควรมีการกำหนดเป้าหมายการกระจายพื้นที่ในแต่ละปีให้ชัดเจน</p> <p>☐ ควรมีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป้าหมายในการกระจายพื้นที่</p> <p>☐ ควรมีการสำรวจความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ของชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ก่อน</p> <p>☐ ควรมีการกระจายพื้นที่ให้หลากหลายวิธีมากขึ้น เช่น การขาย แลกเปลี่ยน ให้ยืมหรือเงินเชื่อ</p> <p>☐ อื่นๆ(ระบุ).....</p>
<p>4. ด้านการถ่ายทอด เทคโนโลยี</p>	<p>☐ ไม่มีปัญหา</p> <p>☐ ขาดการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละปี</p> <p>☐ ขาดงบประมาณในการศึกษาดูงาน</p> <p>☐ ไม่มีการศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ</p> <p>☐ ไม่มีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน</p> <p>☐ ไม่มีแปลงเรียนรู้สำหรับสมาชิก</p> <p>☐ อื่นๆ(ระบุ).....</p>	<p>☐ ควรมีการจัดทำแผนการศึกษา ดูงานให้กับสมาชิก เพื่อการเรียนรู้ในแต่ละปี และมีการนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ข่าวชุมชน</p> <p>☐ ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับไว้ศึกษาดูงานนอกสถานที่</p> <p>☐ ควรมีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์ข่าวชุมชน</p> <p>☐ ควรมีแปลงรวมของศูนย์ฯ สำหรับการเรียนรู้ สาธิต และฝึกฝนทักษะความชำนาญ</p> <p>☐ อื่นๆ(ระบุ).....</p>

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

การดำเนินกิจกรรม ของศูนย์ข่าวชุมชน	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>5. ด้านองค์กรบริหาร และชุมชน</p>	<p>☐ ไม่มีปัญหา</p> <p>☐ ไม่มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ</p> <p>☐ ไม่มีการคัดเลือกประธาน คณะกรรมการ</p> <p>☐ ไม่มีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ</p> <p>☐ ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่การ ทำงาน</p> <p>☐ ไม่มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน</p> <p>☐ ไม่มีการประชุมเพื่อพบปะหารือ ประเด็นต่างๆ</p> <p>☐ อื่นๆ(ระบุ).....</p>	<p>☐ ควรมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับให้เหมาะสมและมีการ นำไปใช้</p> <p>☐ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ฝ่ายต่างๆ อย่างเหมาะสม มีวาระการดำรง ตำแหน่งที่ชัดเจน</p> <p>☐ ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ในการทำงานของแต่ละบุคคลให้ชัดเจน</p> <p>☐ ควรมีการกำหนดแผนการปฏิบัติ งานให้ชัดเจน เพื่อง่ายต่อการทำงาน</p> <p>☐ ควรมีการประชุม พบปะหารือใน ประเด็นต่างๆอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>☐ อื่นๆ(ระบุ).....</p>
<p>6. ด้านกองทุน หมุนเวียน</p>	<p>☐ ไม่มีปัญหา</p> <p>☐ ไม่มีการตั้งคณะกรรมการ</p> <p>☐ ไม่มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ</p> <p>☐ ไม่มีการปันผลให้กับสมาชิก</p> <p>☐ ไม่มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย</p> <p>☐ ไม่มีการนำไปซื้อเมล็ดพันธุ์</p> <p>☐ ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก</p> <p>☐ ไม่มีการนำเงินกองทุนให้ สมาชิกกู้ยืม</p> <p>☐ อื่นๆ(ระบุ).....</p>	<p>☐ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ดูแลด้านกองทุนของศูนย์ฯ</p> <p>☐ ควรมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน ในการนำเงิน กองทุนไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ</p> <p>☐ ควรมีการปันผลเงินกองทุน ให้กับสมาชิกทุกปี</p> <p>☐ ควรมีการนำเงินจากกองทุน นำไปซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อแจกจ่ายให้กับ สมาชิก</p> <p>☐ ควรมีการนำเงินจากกองทุนให้ สมาชิกสามารถกู้ยืมเพื่อการผลิต เมล็ดพันธุ์</p> <p>☐ อื่นๆ(ระบุ).....</p>

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

การดำเนินกิจกรรม ของศูนย์ข่าวชุมชน	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
7. ด้านการตลาด และอื่นๆ	☐ ไม่มีปัญหา ☐ ไม่มีการจัดทำแผนการจำหน่าย ☐ ไม่มีแหล่งรับซื้อเมล็ดพันธุ์ ☐ ไม่มีการรวบรวมเมล็ดพันธุ์ จำหน่าย ☐ ขาดการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ☐ ขาดการประสานงานกับศูนย์ฯ ด้วยกันเอง ☐ ไม่มีการรวมกลุ่มกันขายโดย ศูนย์ฯข่าวด้วยกันเอง ☐ ไม่มีงบประมาณเมล็ดพันธุ์ในการ จำหน่าย ☐ อื่นๆ(ระบุ).....	☐ ควรมีการจัดทำแผนในการ จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก ☐ ควรมีการจัดหาแหล่งรับซื้อ เมล็ดพันธุ์จากสมาชิก เช่น โครงการ ส่งเสริมของ อบต. หรือท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน ☐ ควรมีประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ศูนย์ข่าวฯ และหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ☐ ควรมีการประชาสัมพันธ์ทาง สื่อต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว ☐ ควรส่งเสริมให้ศูนย์ฯจดทะเบียน เป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดหาแหล่ง เงินทุนในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจาก สมาชิก ☐ ควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อ ขายเมล็ดพันธุ์โดยศูนย์ฯด้วยกันเอง ☐ ควรมีการจัดหาถุงขาวเพื่อนำมา บรรจุเมล็ดพันธุ์ในการจำหน่าย ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุพัตรา สีหาชาติ
วัน เดือน ปีเกิด	2 มกราคม 2531
สถานที่เกิด	อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

